

RAZGOVOR S TONETOM KOVIČEM

PROGRAM, KI VSEBUJE VEČ DOMAČEGA ZNANJA

Naš peti sogovornik je predsednik kolegijskega poslovnega odbora Delovne organizacije Iskre — Industrija sistemov elektronike in zvez ing. Tone Kovič.

Iskrina delovna organizacija Industrija sistemov elektronike in zvez ali kratko Elektrozveze je najmlajša delovna organizacija v okviru SOZD Iskra, saj se je kot taka konstituirala šele letos, pa smo vseeno Toneta Koviča najprej povprašali za oceno in rezultate polletnega poslovanja njihove delovne organizacije.

„Ob polletju smo dosegli realizacijo na ravni 40 starih milijard dinarjev proizvodnje, kar pa je po dinamiki plana še vedno komaj 40 % od predvidevanj. Naša delovna organizacija namreč prav zdaj praktično praznuje svoj prvi rojstni dan in so zavoljo tega še vedno prisotne vse otroške bolezni, ki spremljajo takšen porod. Pri tem pa lahko rečem, da smo pridobili precej veliko hipoteke treh starih organizacij, ki so sprejele vrsto pogodb in obvez za proizvodnjo in se le-te zdaj prenašajo v novo DO, v nove pogoje in novo organiziranost. Kajti šele zdaj bomo tudi registrirani kot delovna organizacija, ker je postopek za to zaključen. Velik problem prve hipoteke je tudi likvidnostna problematika, ki pomeni v bistvu življenje z avansi in trajen problem likvidnih in kvalitetnih finančnih virov. Za delovanje DO s takšnim programom, kot je naš, ki v bistvu ne omogoča hitrega obračanja sredstev, kar gre v bistvu za investicijsko opremo, so obratna sredstva izredno nujna in obseg sedanjih lastnih sredstev ne omogoča dovolj dobrega poslovanja. Prav zavoljo tega smo vložili kreditni zahtevek pri Ljubljanski banki za dokaj visoko vsoto za obratna sredstva, ki se giblje v višini 17 starih milijard.

Naša DO se, kot vidimo tudi iz izjav ostalih DO Iskre, sooča z enakimi problemi repromateriala, finansiranja uvoza, pokrivanja stroškov za carinske dajatve, kar vse v veliki meri ovira normalni tok proizvodnje.“

„Kot pri ostalih naših DO, nas tudi

pri vas zanima, kako je z vprašanjem uvoza oziroma izvoza?“

„V civilnem delu našega programa se približujemo z izvoznimi rezultati uvoznim zahtevam, vendar pa se še ne pokriva v tem smislu. Pri tem pa je tudi problem še v tem, da imamo le vse preveč izvoza na klirinško območje in premalo na konvertibilno, kamor sega naš delež približno 13 %, za prihodnost pa predvidevamo, da ga bomo dosegli v višini 20 %, s čemer bi pokrili naše zahteve po devizah za civilni program.“

„Povsod v ospredju, ne samo Iskre, temveč celotnega slovenskega gospodarstva, je vprašanje reprodukcijskega materiala. Kako je s tem problemom pri vas?“

„O tem sem sicer že malo poprej nekaj povedal. Težave z uvozom repromateriala bodo v zadnjem četrtletju letošnjega leta nedvomno povzročile določene zastoje v proizvodnji, ti pa lahko pomenijo tudi zmanjšan obseg proizvodnje. Vlagamo vse napore v to, da bi našli možnosti, kako s sredstvi in materialom pokriti predvsem tiste proizvode, ki so namenjeni izvozu.“

V Iskri bi morali najbrž v tem trenutku poiskati vse možnosti, kako nadomestiti z domačimi elementi vse tiste elemente, ki jih dosedaj uvažamo.

Morda zveni prenapeto, ko želimo v pičlih pol leta razrešiti probleme, za katere so običajno potrebni malo daljši roki. Zlasti še pri proizvodnji, ki ima daljši cikel od pogodbe do izpolnitve, je pač težko prenesti take trenutno boleče posege.“

„Za konec pa bi prosili še nekaj podatkov o vaših investicijah in naslednjem srednjeročnem obdobju 1981–1985“

„Naša DO se drži tudi v svojem srednjeročnem planu usmeritev, ki so podane tudi na ravni SOZD Iskra — to pa je predvsem podvojitev proizvodnje, ki ima praktično indeks 2,3. Seveda pa vse to nocoj s seboj določena investicijska vlaganja. Doseči želimo, da bi bila naša proizvodnja locirana v pretežnem delu na lokaciji Stegne v

Tone Kovič — predsednik KPO DO Elektrozveze.

Ljubljani, dalje v Horjulu in delno na nerazvitem območju Cerknice, kjer iščemo rešitev za delovno silo. Zaposlovanje se bo povečalo v okviru resolucije v celoti, dočim bodo nekateri perspektivnejši tozdi zaposlovali nekaj več. Investicije gredo v smeri razvoja nekaterih perspektivnih proizvodnih programov na področju telekomunikacij, sistemov zvez, na kratko, na področje teletinformatike.

Posebno pozornost posvečamo tudi razvoju elektronskih instrumentov za ekologijo, medicino in kemijo kot tudi večji afirmaciji predvsem mobilnih radijskih zvez in telefonije ter področju modemske tehnologije za potrebe računalništva.

Prav tako seveda dajemo velik poudarek razvojni dejavnosti tako po obsegu, kot po vsebini in namembnosti na podlagi lastnega razvoja, sodelovanju z drugimi Iskrinimi delovnimi organizacijami ter z nekaterimi domačimi in tujimi kooperanti.

Predvsem zasledujemo program, ki vsebuje več lastnega znanja in večji finančni učinek, ki bi ga seveda uresničili tudi v naših TOZD.

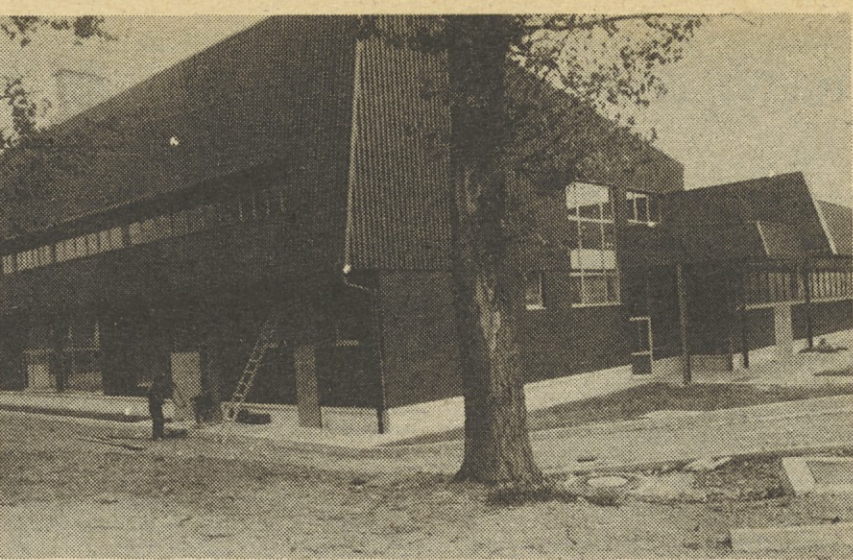
ŠE O BLEJSKI OKROGLI MIZI

Razvijati in osvajati lastno znanje plus oblikovanje

Že v prejšnji številki smo podrobneje poročali o okrogli mizi na temo „Oblikovanje — del poslovne politike delovnih organizacij“, za katero so skupaj sedli in se pogovorili slovenski gospodarstveniki in industrijski oblikovalci na Bledu. To pot bomo skušali posredovati nekaj misli iz razprave posameznih udeležencev blejske okrogle mize.

Janez Šter iz Slovenijalesa se je prvi oglašil k razpravi in menil, da je bila v preteklosti doma prevelika konjunktura in da so lahko prodali prav vse, ne glede na kvaliteto, obliko in ceno. Po njegovem so bili za to „krivi“ gospodarstveniki sami in potrošniška posojila, ki so takšno prodajo še bolj podpirala. Zdaj pa je trenutke zelo ugoden, da dobi industrijsko oblikovanje svoje pravo mesto in podoba in bomo zato zdaj hitreje dosegli nekatere premike na tem področju. Da je industrijsko oblikovanje del poslovne politike, o tem danes ni nobenega dvoma več in to velja prav za vse, od SOZD preko OZD do TOZD. V ožjem smislu pa je tu potrebno timsko delo v stalnih naporih inovacijskih procesov. Tako pa še pogosto krpaajo zaostalo tehnološko proizvodnjo z dobrimi proizvodnimi programi, čeprav je pri tem popolnoma jasno, da brez oblikovanja ne gredo v prodajo tudi tehnološko dobre in nove rešitve. Po njegovem mnenju je tudi popolnoma napačno, če delujejo oblikovalci v okviru skupnih služb, saj so tudi oblikovalci kot njihovi timi sami zelo sposobni ustvarjati svoj dohodek na trgu bodisi skupaj s tehnologi ali pa oblikovalci, združeni v svoj TOZD.

Vinko Gobec iz kamniškega STOLA je poudaril, da je oblikovanje pri njih diktiralo poslovno politiko, ker jih je k temu sililo opremljanje poslovnih prostorov. Pri tem pa je poudaril, da je treba imeti svoj stil, kajti danes se prodaja stil in se z njim tudi zasluži. Stal izvažata tudi v Ameriko, vendar pa jim od tam posredujejo svoj stil. Gobec je tudi menil, da je stimulacija oblikovalcev zelo pomembna, ki jo pri njih izvajajo dosledno, zlasti še, kadar gre za nagrajene izdelke. Tako v njihovi delovni organizaciji kar 2,3 % družbenega dohodka namenijo oblikovanju. Glede kadrov pa je podprl idejo o novi instituciji, visoki šoli za oblikovanje, ki naj bi kadre bogatila iz teorije v prakso in obratno. In končno, dober oblikovalec je po njegovem tisti, ki raste skupaj z materialom, ki ga oblikuje, skratka v svoje delo mora vdihniti svojo dušo.

V Mokronogu bomo v počastitev občinskega praznika trebanjske občine slovesno odprli novo tovarno Iskre — IEZE, TOZD Elektrolitski kondenzatorji. Slovesnost bo v petek, 5. septembra ob 14. Slavnostni govornik bo vodja slovenske delegacije v zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ ing. Marko Bulc.

Seja predsedstva KOS

Predsedstvo Iskrinega Koordinacijskega odbora sindikata je imelo v sredo, 3. t.m. nadvse pomembno zasedanje z obsežnim dnevnim redom. Člani predsedstva so najprej obširno obravnavali pripombe, ki so jih Iskrine delovne organizacije poslane delovni organizaciji ZORIN kot pripravljalcu osnutkov Samoupravnih sporazumov o skupnih osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v naši sestavljeni organizaciji. Predsedstvo je sklenilo, da je treba vse pripombe, pobude in priporočila zbrati ter jih objaviti v glasilu Iskra, hkrati pa navesti katere pripombe je DO ZORIN v pripravi predlogov Samoupravnih sporazumov upošteval in katere ne. Razprava je tudi opozorila na nujnost usklajevanja naših samoupravnih aktov z družbenimi dogovoroma ter bližnjim zakonom o družbenem varstvu, seveda obpb upoštevanju da obstaja več dopolnilnih predlogov in pripomb tudi k omenjenima dogovoroma.

V nadaljevanju se je predsedstvo KOS seznanilo s pripravami srednjeročnih planskih dokumentov za obdobje 1981–85 ter s programom za prihodnje leto. Zaradi nedavnih gospodarskih ukrepov je predsedstvo potrdilo nov rokovnik za sprejem vseh planskih aktov, poudarilo pa je, da moramo kljub objektivnim okoliščinam do konca leta sprejeti vse te akte.

V okviru obsežnega dnevnega reda je predsedstvo razpravljalo še o nekaterih pomembnejših pokazateljih iz poslovanja Iskrinih tovarn in celotne sestavljene organizacije v minulem polletnem obdobju. Predsedstvo KOS se je strinjalo s spremembami in dopolnitvami Samoupravnega sporazuma med Iskro in košarkarskim klubom Iskra-Olimpija. Gre za nagrajevanje po uspehu in za stalni del pomoči. Člani tega najvišjega sindikalnega telesa so zatem sprejeli tudi pobudo o nujnosti sklicanja problemske konference o uresničevanju dohodkovnih odnosov v SOZD Iskra, ob koncu zasedanja pa se je seznanilo z najnovejšimi zunanjetrgovinskimi ukrepi v Jugoslaviji, Sloveniji in Iskri ter s problematiko TOZD Kramnika.

Toliko na kratko o tem izredno pomembnem zasedanju. O njem bomo obilneje poročali v prihodnji številki.

Lado Drobež

Področja usmeritev, ki jih nameravamo razvijati, bi bila v pretežni meri naslednja: digitalni integrirani sistemi zvez, monolitna gigabitna logika, višja gostota monolitnih vezij, iskanje novih virov energije za napajanje, s tem pa tudi vezja z manjšo porabo na

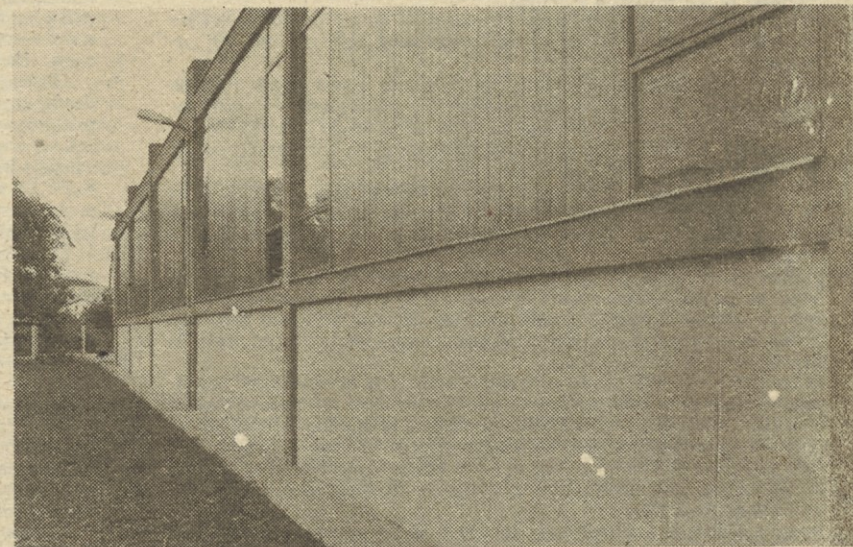
enoto frekvence. V glavnem torej tehnologije, ki omogočajo večjo uporabo znanja in takšne proizvode z visokim nivojem vložene tehnike, ki so trenutno aktualni v svetu telekomunikacij in zvez.“

Dušan Željcznov

Slovo od Jožeta Kočevarja

Veliko prezgodaj je zastalo plemenito srce Jožeta Kočevarja, predsednika KPO Kondenzatorji v Semiču. Delavci so se od priljubljenega glavnega direktorja poslovili že v tovarni, nato pa je pokojnik do nedelje, zadnjega avgusta ležal na svojem domu. Veličastni pogrebni sprevod je izprical bolečino vseh, ki so ga spremlili na njegovo zadnje počivališče pri Roku.

Naš posnetek prikazuje novo proizvodno halo, ki so jo zgradili delavci SGP Gorica, služila pa bo potrebam TOZD — Tovarne generatorjev in elektronike in TOZD — Tovarne delovnih sredstev novogoriške Iskre — Avtoelektrike. Gradnja se je pričela oktobra lanskega leta, trenutno pa potekajo le še zadnja finalna dela. Del proizvodnje TOZD — Tovarne delovnih sredstev je že v novih prostorih, postopno pa seli proizvodnjo tudi TOZD — GE, in sicer montažo alte natorjev ter proizvodnjo elektronike.

Razvijati in osvajati lastno znanje plus oblikovanje

(Nadaljevanje s 1. strani)

Šole za oblikovanje Grega Košak pa je poudaril, da osnova nove šole ni študij na likovni akademiji, temveč je šola samo locirana pri akademiji iz čisto praktičnih razlogov. Akademija je za to dala pobudo, ki je žal, ni dala arhitekture. S tem pa se bodo izognili tudi dolgotrajnemu postopku, ki bi bil potreben, če bi hotela visoka šola za oblikovanje delovati kot samostojen zavod. Ob koncu svoje razprave pa je Košak navedel pomembne podatke: mala Danska izvozi petkrat več po vrednosti za isto količino kot mi, to pa doseže samo zavoljo svojega oblikovanja izdelkov.

Peter Krečič iz Arhitekturnega muzeja v Ljubljani pa je dejal, da se mu sedanjí trenutke zdi zelo ugoden za industrijsko oblikovanje, pri tem pa ugotovil, da razstave BIO kažejo zadnje čase padec, kar vsekakor ni dobro.

Vence Ambrožič iz žirijskega Kladivarja je že takoj pobil, žal, precej razširjeno mnenje, da kovinski elementi ne potrebujejo oblikovanja, poglavito je le, da funkcionirajo. Vendar pri njih tako ne mislijo. Kajti po njegovem je oblikovanje tudi stvar kulture v širšem smislu besede.

Franc Cesar iz centra za oblikovanje Gorenja v Velenju, je ob naši novi visoki šoli opozoril na propad podobne šole v Ulmu (Zahodna Nemčija), ki je morala po štirinajstih letih obstoja prenehati z delom zato, ker je zašla v izolacijo s prevelikim poudarkom na čisti umetnosti. Sicer pa deluje v Nemčiji kar osemnajst podobnih šol ter izrazil upanje, da bo v tem smislu slovenska visoka šola za oblikovanje enako upoštevala umetniške kvalitete kot marketing in tehnologijo.

Jože Dolinar iz Gorenja pa je poudaril, da je v njihovem SOZD industrijsko oblikovanje vključeno v produkcijski sistem in da je treba industrijsko oblikovanje vključiti v delovno organizacijo skupnega pomena.

Mario Antonini iz zagrebškega centra za industrijsko oblikovanje pa je takoj na začetku poudaril razliko med Slovenijo in Hrvaško na tem področju. Ta razlika je v pogledih na oblikovanje, saj na Hrvaškem nimajo niti šol za njih, niti oblikovalcev. Če bi namreč obstojala tržna zainteresiranost, potem bi se na Hrvaškem vse to hitro uredilo. Tako njihov center nenehno nagovarja industrijo, naj bi angažirala oblikovalce v svojem proizvodnem procesu. Tako sicer imajo industrijo, ki je bila temu zelo naklonjena, ko pa je zaposlila oblikovalce, je prišlo do konfliktov v medčloveških odnosih, kar se jih v bistvu niso sploh želeli in jih mogli zaposliti. Kajti celoten sistem ni potreboval oblikovalcev, nič jih ni stimuliralo za dvig kvalitete, nobene želje ni bilo po novih izdelkih. In tudi čas je bil takšen – veliko uvoza, malo izvoza finalnih proizvodov, pa tudi nikjer ni bilo opozorjeno, da gre tudi za izvoz lastne kreacije, zlasti še zato ne, kar smo v glavnem delali izdelke

po tuji licenci in z njo vred tudi na podlagi tujega oblikovanja.

Aleksander Graber iz beogradske zvezne gospodarske zbornice je predvsem navedel primer italijanskega industrijskega oblikovanja, ki v bistvu največ pripomore k uspešnemu italijanskemu izvozu. Kajti po njegovem prihajajo v svet iz Italije na oko izredno lepi izdelki – od čevljev do avtomobilov in tudi v tem je skrivnost uspešnega italijanskega izvoza. Ob koncu pa je dejal, da že petnajst let govorimo na to temo eno in isto ter izrazil prepričanje, da bosta tako izvoz kot gospodarska stabilizacija zagotovo zdaj pripomogli k večjemu ustvarjanju na področju našega domačega, izvirnega industrijskega oblikovanja.

Sergej Pavlin s fakultete za gradbeništvo in arhitekturo ljubljanske univerze se je zavzel, naj zbornica podpre zbiranje sredstev in sodegovornih članov visoke šole, hkrati pa pojasnil, da je arhitektura na ljubljanski univerzi samo del fakultete za gradbeništvo, arhitekturo in geodezijo, kjer so pač skupaj z gradbeniki.

Vladimir Mušič iz skupščine mesta Ljubljane je najprej povedal, da se ukvarja s celotnim sklopom oblikovanja, tudi prostorskega in problematiko družbenega planiranja. Dejaj, da je Mario Antonini opozoril na celo vrsto, kar cel seznem problemov, ki so v tem, kakšna sta vloga in pomen oblikovanja, dalje v tem, koliko kot družba snujemo svoje lastne proizvode in tehnološke rešitve. Treba je več govoriti in si tudi prizadevati, da bi ponudili lastne tehnološke rešitve in programe, kajti tega samo oblikovanje ne bo rešilo. Veliko pa pri tem moraliziramo, govorimo o posledicah, ne pa o vzrokih. Dokler bo namreč naša industrija kupovala tuje licence, se bodo naši oblikovalci samo izmišljevali različne produkte. To je potrebno poudariti, kajti vsi naporji morajo biti posvečeni temeljnemu problemu – stanju na področju oblikovanja pri nas. Tudi v naših planskih dokumentih žal ni nikjer prodernejših usmeritev za razvijanje lastnih potencialov.

Rasto Mačus z Mednarodnega centra za upravljanje podjetij v družbeni lastni v deželah v razvoju v Ljubljani je poudaril, da se še vedno prebijamo kot dežela v razvoju zaradi vsiljevanja tujih vzorcev s pomočjo licenc. Tako dežele v razvoju kot Jugoslavija pa so se odločile, da prekinemo s takšno odvisnostjo. Zato je potrebna naslonitev na lastne sile in počasi je treba graditi elemente lastne neodvisnosti, pri čemer je nujno iskati elemente lastne samobitnosti in prilagajati tehnologijo lastnim potrebam. Zato lahko z lastnim oblikovanjem in minimalnimi vlaganji vanj dosežemo pomembne rezultate, kot je to dokazala, na primer, uspešno Indija. Sicer pa je kar 31 dežel v razvoju polnopravnih članic tega centra.

Ob zaključku razprave je ponovno spregovoril podpredsednik Gospodarske zbornice Slovenije dr. Boris Zidarič ki je dejal,

da je pobuda za pravkar minuli pogovor prišla o pravem času, ko smo v resnem gospodarskem položaju, ki nas sili v nova razmišljanja. Položaj je resen tudi zato, kar smo zaradi lastnih slabosti prišli v nezavidljiv gospodarski položaj. Vprašanje je, ali se bomo z rapidno zvišanim izvozom izvilili iz tega položaja, ali pa tega ne bomo mogli storiti. Odgovor je vsekakor, da se bomo izvilili, kajti edini činitelj za našo nadaljnjo gospodarsko rast je izvoz blaga in storitev.

Tako bomo morali na prebivalca Slovenije zdaj dva in pol krat več izvoziti, kajti Slovenija izvaža zdaj 20 % svojega družbenega proizvoda, kar je v primerjavi z drugimi, podobnimi narodi, malo, saj, na primer, Belgija izvozi več kot 50 % svojega družbenega proizvoda. Razvijati in osvajati moramo zato lastno znanje plus oblikovanje, za to pa so vsekakor potrebne korenite spremembe v naših glavah. Tu gre za najvišjo raven naše industrije in na ravni SOZD lahko mnogo uspešneje razrešujemo omenjene probleme, tudi oblikovanje. Kaj pa z manjšo industrijo? Vsekakor ne sme ostati v zatišju. Tam, žal, še vse preveč prevladuje mojstrska mentaliteta. Kako torej pahniti tudi to industrijo, proizvajalko grdih proizvodov in kiča, ki bi prodrla z višjo kvaliteto in postala sposobna za izvoz, s tem pa se tudi vključila v mednarodno delitev dela? O tem bi bilo treba vsekakor razpravljati na kakem podobnem sestanku in društvo oblikovalcev Slovenije bi pri tem lahko veliko pomagalo. In končno, pri razreševanju te problematike lahko mnogo pripomore tudi Gospodarska zbornica Slovenije, ki se je v to problematiko že vključila s svojimi odboroma za oblikovanje in inovacije, nedvomno bi bi lahko in tudi bo v tem smislu storila še veliko več, je menil ob zaključku blejske okrogle mize dr. Boris Zidarič.

D. Ž.

Laboratorij za zaščito kovinskih površin v Specialnih elementih.

TOZD SPECIALNI ELEMENTI Izvoz je stekel

Tovarna specialnih elementov ima zelo svojstveno proizvodno usmeritev, kot pove že ime. Serijske proizvodnje imajo bolj malo, večinoma delajo posebne elemente za elektroniko po naročilu in potrebah naročnikov. Prav zato so vse do lani delali skoraj izključno za domači trg in šele letos začeli z izvozom in to zelo uspešno. Količinsko so za začetek načrtovali majhen izvoz, vendar so ga doslej močno presegle.

Naj kar na začetku povemo, da so izvozni program izpolnili ob polletju kar s 112 % letnega načrta. Z izvoznimi prizadevanji bodo nadaljevali tudi v drugem polletju in upajo, da bodo to število še znatno povečali. Sicer pa je zanje v sedanjih pogojih

gospodarjenja izvoz nujna, saj precej polizdelkov in surovin uvažajo in radi bi čimprej svoj uvoz pokrili z izvozom. Tudi pri uvozu so se stabilizacijsko obnašali in uvozili manj od načrtovanega. Marsikaj so nadomestili z domačimi materiali, kar so prej uvažali.

V prvih šestih mesecih so v TOZD Specialni elementi dosegli 51 % fizičnega obsega proizvodnje, načrtovane za leto. Proizvodnja in s tem dohodek pa sta za 30 % večja od lani in tako so dosegli 20 % rast dohodka v primerjavi z lanskim letom. Žal pa ugotavljajo, da tudi stroški zelo hitro rastejo in je poraba letos porastla za 47 % glede na isto obdobje lani.

Na visoke stroške poslovanja predvsem vpliva podražitev energije in surovin pa tudi dajatve. Zato imajo letos 19 % več čistega dohodka, kot v enakem obdobju lani.

Predvsem pa so letos posvetili veliko pozornost izvozu. Hočejo ustvariti vsa potrebna devizna sredstva za uvoz svojih surovin. Upajo, da jim bo to kmalu uspelo, zlasti če bodo nadaljevali prodor na zunanji trg s takim tempom, kot so začeli letos. Možnosti pa ne manjka. Direktor Tone Polajnar ocenjuje, da bo sicer tretje trimesečje malo slabše od prvih dveh, kar pa je normalno zaradi dopustov. V tretjem četrtletju pa bodo po dinamiki plana dosegli po oceni nekako take rezultate, kot so jih v prvem polletju. Seveda pa bo to možno le, če ne bo zmanjalo surovin, za katere je tesno tako na domačem trgu, kot tudi pri uvozu. Sicer jim pa naročil ne manjka in tako bo dela dovolj do konca leta.

Predvsem bodo vso drugo polovico leta posvetili notranjim rezervam. To pa pomeni, da bodo skušali čim bolj znižati stroške z visoko produktivnostjo, organizacijo dela in kvaliteto.

FAKULTETA ZA ELEKTROTEHNIKO SPOROČA

Fakulteta za elektrotehniko Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, Tržaška c. 25 bo pripravila v septembru in oktobru 1980 seminarje, ki so namenjeni strokovnemu izpopolnjevanju in dopolnilnemu izobraževanju po končanem srednješolskem, višješolskem in visokošolskem študiju. Vabljeni!

Naslov seminarja

Ekspertni informacijski sistem
Mikroračunalnik v avtomatskih merilnih sistemih (ponovitev)
Mikroračunalnik
Industrijska robotika (ponovitev)
Data and Site Security
New EDP System Hardware and Software Design

Datum izvedbe

8.–10. sept. 1980
25.–27. sept. 1980
29.–30. sept. 1980
2.–4. okt. 1980
Oct. 6–8/1980
Oct. 9–10/1980

Vse informacije dobite v tajništvu fakultete tel.: (061) 265–161, int.: 253.

Bodoče naloge delovnih organizacij pri razvijanju inovacijskih procesov

Jože Jan

1. Nekateri značilnosti sedanjega stanja

V številnih delovnih organizacijah je inventivna dejavnost krepko vgrajena v njihovo delo. Doseženi gospodarski rezultati uporabljajo inovacij pričejo o njeni pomembnosti. Ob vsem tem pa ne gre prezreti številnih zaviralnih okoliščin in neizrabljenih možnosti, ki omejujejo dosedanje inventivno dejavnost ter jo puščajo še vedno ob robu gospodarjenja, namesto da bi postajala sestavni del proizvodnih procesov. Po analizi doslej dosežene razvojne stopnje inventivne dejavnosti moramo – žal – ugotoviti, da so inovacijski procesi šele v začetni fazi. Tako moramo ugotoviti, da:

- mnoge delovne organizacije niso niti pričele z organiziranjem množične inventivne dejavnosti, ali pa so v njih sprejeti samoupravni akti in sklepi predvsem na papirju;
- najbolj usposobljenim strokovnim delavcem marsikje sploh odrekejo možnost in pravico do sodelovanja v tem delu, njihove stvaritve pa se upošteva le kot službeno dolžnost;
- vodstveni delavci pogosto stojijo ob strani in ne podpirajo množične inventivne dejavnosti ali pa so do sprejemanja domačih inovacij nezanimljivi;
- večje inovacije pridejo največkrat v proizvodnjo le pod pogojem, če se njihovi avtorji odpovedo svojim pravicam – zlasti glede denarnih nadomestil, zahtevke takih avtorjev pa se navedno rešuje na sodiščih;
- so postopki pri obravnavanju predlogov dolgotrajni, zavrnjeni predlogi pa so zato dostikrat že povsem zastareli;
- redke delovne organizacije ugotavljajo probleme v svoji proizvodnji in na tej osnovi iščejo sposobne reševalce zanje, še vedno prevladujejo predlogi delavcev za rešitve parcialnih problemov, po njihovi osebni presoji;
- poteka financiranje množične inventivne dejavnosti iz zelo različnih virov; za posebna nadomestila se dostikrat smatra, da bremenijo sredstva za osebne dohodeke drugih delavcev, čeprav dejansko čisti dohodek in osebni dohodki vseh delavcev z uporabljenimi inovacijami in povečanimi dohodki rastejo;
- se pri vsaki inovaciji proces ustavi z ugotovitvijo in izplačilom posebnega nadomestila, dani zakon o združenem delu predpisuje prenos trajnejših inovacij v osnovna sredstva tozdom, ki je z inovacijo pridobil posebne materialne pravice. Namesto rednih inovacijskih procesov kot dela proizvodnje imamo le bolj ali manj številne primere, ki se nekako po sili vključujejo v proizvodnjo, včasih pa izpadejo celo kot motnja utečene proizvodnje.

Poleg naštetih lahko nastopajo seveda še drugi vplivi, ki ovirajo razmah množične inventivne dejavnosti, kot so: pomanjkanje razvojnih programov in zanašanje na dolgoletno utečeno proizvodnjo; nezaupanje v lastne sile in naslanjanje na tuje tehnologije; neurejeni odnosi, v katerih že samo nevoščljivost lahko zaustavlja vsa stremjenja po ustvarjanju in inoviranju; itn.

Vse take in podobne težave pa seveda ne smejo voditi k opuščanju ali zmanjšanju prizadevanj za vgrajevanje množične inventivne dejavnosti v združeno delo, ampak nam morajo služiti kot izkušnja in šola pri na-

daljnem delu in naporih za njen uspeh, za širjenje in dokončno osvojitve vseh samoupravljalcev in njihovih organizacij.

2. Viri novega tehnološkega znanja

V prizadevanjih za stabilizacijo gospodarstva in za premagovanje nekopiranih težav, ki izvirajo iz naših predhodnih ravnanj ali pa so posledica svetovnih gibanj, iščemo predvsem take mere in usmerjenosti, s katerimi bomo mogli hitreje povečevati produktivnost dela, izboljševati plačilno bilanco in zviševati dohodek združenega dela ob zmanjšanih naložbah. Zato nam mora biti jasno, odkod naj poleg drugih družbenih mer, ki sestavljajo stabilizacijske napore, črpamo novo aktualno tehnološko znanje, ki naj ob prenašanju v proizvodnjo daje take rezultate. Čeprav smo ta vprašanje že večkrat osvetlili, ne bo odveč, če jih ponovimo!

Glavni in neposredni vir tistega dela tehnološkega znanja, ki naj prinaša hitre pa tudi stalne učinke, je inoviranje proizvodnih procesov na ravni proizvodnje, torej dobro organizirana množična inventivna dejavnost. Dasi jo sestavljajo pretežno manjši posamični predlogi, je zaradi številčnosti in neposredne uporabnosti na obstoječih napravah in strojih povsod takoj pristopna, saj zahteva majhna vložena denarna sredstva in je težična na njeni uspešni organizaciji. Večjo, oziroma novo aktualno gospodarsko težo pa množična inventivna dejavnost pridobi, če se vanjo vključujejo ne le fizični delavci („raven mojstrov in kjučavničarjev“) ampak tudi vsi višje in visoko usposobljeni strokovnjaki v organizaciji združenega dela, seveda tudi kot inovatorji in ne le „po službeni dolžnosti“. Nadaljnji pogoj za uspeh množične inventivne dejavnosti je vsestranska podpora vseh vodstvenih organov v organizaciji združenega dela, ki naj bodo – za dodatna dela in obveznosti tudi spodbujeni z osebni dohodki. Seveda morajo k tej dejavnosti prispevati svoje tudi tisti delavci, ki so organizaciji združenega dela, da bi dosegli približno enakomerno spodbujanje vsaj osnovnih členov inovacijske verige v delovnih organizacijah. (Glej družbeni dogovor o inovacijah v SR Sloveniji!)

Obstoječe tehnološko znanje tisočev strokovnjakov z različnih področij omogoča neposredno reševanje velike večine tistih proizvodnih problemov, za katere delovne organizacije in tozdi nimejo lastnih reševalcev. Organizirano prenašanje takega znanja je sprejemljivo za vse, tudi za male in srednjevelike delovne organizacije, ki nimejo lastnih razvojnih služb in ki morajo na tak način z majimi sredstvi posodobljati svojo proizvodnjo. To je torej nadaljnji velik vir znanja za številne inovacije v združenem delu.

Dosedanje delo kaže, da je bil zajet le majhen del tega velikega potenciala. Pomembni rezultati so bili doseženi kljub temu, da so avtorji mogli ponuditi združenemu delu svoje stvaritve v omejeni obliki; kolikor so vložili vanje lastnih sredstev in dela in je sklenitev pogodbe o prenosu tehnologije zato otežena.

Največkrat te ponudbe niso bile primerno opremljene in dokazane tako, kot se nudi tuja tehnologija. Kompletna ponudba morajo vsebovati poleg samega tehnološkega opisa še prototipe, staste, meritve, gospodarske in tržne študije, kar pa tak avtor sam ne zmore. Kreditiranje priprave takih domačih rešitev, seveda po specializiranih organizacijah, bi bistveno povečalo domače ponudbe tehnologije na mnogih področjih, na katerih je sedaj po nepotrebnem domače znanje izločeno in morajo delovne organizacije tehnologijo čisto – rade ali nerade – kupiti na tujem.

Znanstveno raziskovalno delo v inštitutih in zavodih je za znaten del sedanje in nove proizvodnje prvi pogoj za njen nastanek in uspeh. Če je mogoče sprotne probleme reševati in oplajati proizvodnjo s posegi iz sedanjega tehnološkega znanja, dolgoročni problemi in usmeritve zahtevajo temeljita proučevanja, znanstveno obdelavo in povezovanje s svetovnim razvojem. Kljub temu pa to delo ne sme biti odtrgano od proizvodnje, ampak naj svoje naloge opravlja le v ozki povezavi z njo. Ta povezava mora biti izražena v svobodni menjavi dela, sodegovornost znanstveno raziskovalnega sektorja pa naj bi se zlasti na tehničnih

področjih izražala tudi v številnejših inovacijskih odnosih kot običajno dohodkovne povezave tako znanstveno raziskovalnih organizacij kot strokovnjakov – inovatorjev v njih.

3. Pripombe k splošnim samoupravnim aktom, ki obravnavajo množično inventivno dejavnost

Doseženi uspehi in izkušnje kljub vsem težavam omogočajo nadaljnji razvoj množične inventivne dejavnosti za njeno razširjanje, za odpravljanje ugotovljenih pomanjklivosti, pa tudi za postopen prehod na oblikovanje materialnih pravic v združenem delu – kot delu družbenega bogastva – v smislu določil zakona o združenem delu. To vse naj bi bilo odprlo pot stalnim inovacijskim procesom v delovnih organizacijah, oblikovanju industrijske lastnine in transferu ali prenosu naše tehnologije drugim uporabnikom. Zato so potrebne nekatere dopolnitve v organiziranju in delovanju dosedanjega sistema inoviranja v delovnih organizacijah.

Splošni samoupravni akti morajo zajeti urejanje odnosov v zvezi množično inventivno dejavnostjo med delavci in njihovimi tozdi ter opredeliti medsebojne pravice in obveznosti. Nadalje mora biti določeno, na kakšen način se ureja uporaba inovacij med tozdi v delovni organizaciji znotraj. Taki akti so kljub večletni obdelavi te problematike zelo različni in nemalokrat celo nasprotni z zakonom o združenem delu ali ustavo. O tem pričajo razveljavitve takih aktov nekaterih večjih delovnih organizacij na ustavnem sodišču. Žal pa doslej takih razveljavitev nismo uporabili kot dokaz, kako nujni so popravki podobnih napak v številnih drugih primerih, kjer formalno še veljajo. Med zelo pogostimi napakami te vrste v pravilnikih in samoupravnih aktih je npr. omejevanje posebnih nadomestil na višino nekaj povprečnih mesečnih osebnih dohodkov, ne glede na ustverjene prihranke ali povečane dohodka tozdom.

Nadalje se v te akte pogosto vnaša celoten 96. člen zakona o patentih in tehničnih izboljšavah¹⁾. ki se ga v praksi uporablja tako, da raziskovalci in podobne strokovne delavce izloča iz množične inventivne dejavnosti in vsa njihova dela obravnava izključno kot delovno dolžnost. Kar tako pojmovanje in praksa izrecno nasprotujeta določilom 4. točke 47. člena zakona o združenem delu, ki daje v tem pogledu vsem delavcem enake pravice, je Zveza izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav Slovenije pred nekaj meseci vložila pri ustavnem sodišču Jugoslavije predlog za oceno ustavnosti in zakonitosti 96. člena zakona o patentih. Kolikor bo tej zahtevi ugodeno, bo treba zadnje omejitve v pravilnikih črtnati. Nespodobne so tudi tiste tabele o višinah nadomestil, ki so močno podvednostni, in jih v svojih stališčih in priporočilih navajajo sindikati²⁾ kot tudi dodatne tabele, ki nadalje zmanjšujejo deleže avtorjev inovacij z višjo izobrazbo, višjim položajem ipd. Ponokod gre to zmanjševanje tako delež, da se avtorjem prisoja za iste storitve močno različna nadomestila; in to predvsem v škodo visoko strokovnih delavcev. Malo kje so vnašena merila za večje deleže glede na devizne učinke inovacij ali za podobna izredna korist. Večina pravilnikov ali samoupravnih sporazumov sicer vsebuje možnost za dodatne stimulacije avtorjev, kot so dopusti, stipendije, napredovanje ipd., vendar ni zraven podrobnih poslovnikov ali določil. Nimamo pa poročil, da so ta določila v kakšnih delovnih organizacijah uveljavili. Takih pomanjklivosti je seveda še nekaj!

Vse to kaže, da je treba na osnovi zbranih pozitivnih in negativnih izkušenj čimprej pripraviti nekaj vzorcev splošnih samoupravnih aktov, ki zadevajo urejanje in organiziranje množične inventivne dejavnosti.

4. Organiziranje množične inventivne dejavnosti v delovnih organizacijah

Glede organizacij množične inventivne dejavnosti po tako imenovani upravni liniji je na dani, da že v srednjevelikih delovnih organizacijah ne delo zahteva primerno zaseden strokovni referat, ki obdeluje podane predloge, jih pripravlja za ocenjevanje in prenos v proizvodnjo, skrb za ugotavljanje stroškov in dohodkov oziroma koristi, obračunava posebne

Srečanje borcev partizanskih delavnic v Starih žagah

Žgoče avgustovsko sonce je v soboto privabilo v Belo Krajino, dolino Čermošnjic v Stare Žage borce partizanskih delavnic iz NOB. Dolina hudournega potoka je zopet zažvela. Precejšnje število udeležencev se je ponovno zbralo na že tradicionalnem srečanju in obujalo spomine na težke in pa tudi prijetne trenutke iz časov, ko je okupator oral našo domovino. Med njimi so bili tudi Iskraši, ki so že takrat v tamkajšnjih elektro delavnicah Glavnega štaba NOV Slovenije gradili temelje današnje Iskre.

Seveda takrat razcveta današnje Iskre nihče ni pričakoval, bili so pionirji razvoja elektrotehnike, ki se je za današnje razmere rojevala v povsem nemogočih pogojih. O vsem kar je vezano na idejo, nastanek, razvoj in dosežke, je zbranim spregovoril vodja partizanskih elektro delavnic, dolgoletni Iskraš Milan Železnik. Zatem je predsednik organizacijskega odbora podelil pohodni enoti mladincev Iskre, PTT in RTV praporni trak kot znak priznanja mladim, ki obujajo tradicije partizanskih delavnic in nosijo njihovo ime.

Ponosni, so mladinci v zahvali zagotovili, da bodo sodelovali v akcijah ureditve Starih Žag, da se dolga leta zapuščena dolina ponovno približa obiskovalcem. Posebno pozornost kraju in njegovi ureditvi so posvetili delavci Iskre — Tovarne kondenzatorjev v Semiču, saj so si prav tu zgradili svoj počitniški dom, ki je tu gostil zbrane borce. Beseda je stekla, spomini so oživeli in spet so se doživljala tista leta, ko je vsakdo prispeval največ kar je zmogel, nekateri življenje in tudi na njih je spomin še kako živ. Vendar, da bi tudi bodočim rodovom ohranili spomin na takratna dogajanja v Starih Žagah, so se borci ponovno zavzeli, da zgradijo v bližini spominski muzej.

Iskra je misel že v celoti podprla in borci menijo naj temu zgledu sledijo tudi druge organizacije. Spominski muzej se mora zgraditi, taka je njihova trdna odločitev.

Že je zahajalo sonce, ko so tudi zadnji odhajali domov, vsi pa trdno odločeni, da se prihodnje leto zopet srečajo, saj jih veže prijateljstvo skovano v vojni.

K. J.

GRADILI BODO TOLIKO, KOLIKOR ZMOREJO BREZ KREDITOV

O nameranih investicijah v Tovarni anten in antenskih naprav na Vrhniki smo pisali že v začetku leta, vendar se je stanje medtem precej spremenilo. Prvotno izdelani investicijski elaborat je bil namreč zasnovan na precej večjih sredstvih, ki pa jih Vrhniki niso uspeli zagotoviti. Posledica je bila prilagajanje elaborata svojim zmožnostim — gradili bodo samo toliko, kolikor zmorejo sami, brez kreditov.

Ravnanje, ki ga pri nas skoraj nismo vajeni, saj je še vedno dober del vseh razvojnih načrtov prenekatere tovarne ozko povezan z najrazličnejšimi krediti z vseh mogočih strani. Stabilizacija tudi tu že vnaša prve spremembe, čeprav počasneje, kot bi bilo potrebno. Popolnoma drugačna je slika v vrhniškem kolektivu. Zaradi neodobrenih kreditov so se odločili, da novogradnja počaka, medtem pa so se odpovedali delitvi poračunskih sredstev in jih namenili za razširitev tovarne. Pravzaprav nadgradnjo, saj nameravajo 4,43 milijonov dinarjev, ki so jih zbrali sami, vložiti v pridobitev 300 kv. m novih površin nad sedanjimi prostori.

Dela že potekajo, čeprav je pričetek kasnejši, kot so v začetku planirali. Krivec je pozna dobava gradbenega materiala — siporexa. Vseeno pa je izvajalec zagotovil, da bodo vsa dela zaključena do začetka januarja prihodnjega leta, ko se bodo že lahko preselili. V nadzidku bodo pridobili prostor za razširjeno proizvodnjo antenskih ojačevalnih naprav in stikal, nove prostore pa bo dobil tudi razvojni in tehnološki oddelek. Nekaj prostora bodo odmerili tudi za ureditev novih sanitarnih prostorov, na streho pa nameravajo postaviti stolp za antenske meritve.

Investicija, za katero so se odločili Vrhniki delavci in si jo dobesedno odtrgali od osebnih dohodkov, pa kljub najboljši volji, ne bo rešila dolgotrajnega problema družbene prehrane. V TOZD Antene namreč še vedno nimajo prostora, kjer bi delavcem omogočili vsaj razdeljevanje hrane, da o pripravi doma sploh ne bi izgubljali besed. V prvotnem investicijskem elaboratu je bil sicer predviden tudi prostor za menzo, vendar pod sedanjimi pogoji tega ni več moč izpeljati — proizvodnja ima prednost. S. Fleischman

In memoriam Jože Kočever

Nadvse boleče je v petek, 29. avgusta odjeknila žalostna vest, da se je tragično, veliko prezgodaj izteklo bogato in plodno življenje Jožeta Kočeverja, predsednika KPO Industrije kondenzatorjev v Semiču.

Jože Kočever se je kot kmečki sin rodil 4. marca 1935 v Vavpči vasi. Po vojni je v Črnomlju končal gimnazijo, nato pa leta 1953 v Ljubljani še Srednetehniško šolo, elektro smer. Takoj po končani šoli se je zaposlil kot prvi tehnik v obratu takratnih Tehelekomunikacij v Semiču. Po vrnitvi iz JLA, kjer je opravil tudi šolo za rezervne vojaške starešine je prevzel vodstvo proizvodnje v razvijajoči se tovarni. Njegova pot ga je v letu 1962 privedla na mesto tehničnega vodje tovarne. Pozneje je postal pomočnik direktorja, v letu 1974 pa glavni direktor Industrije kondenzatorjev.

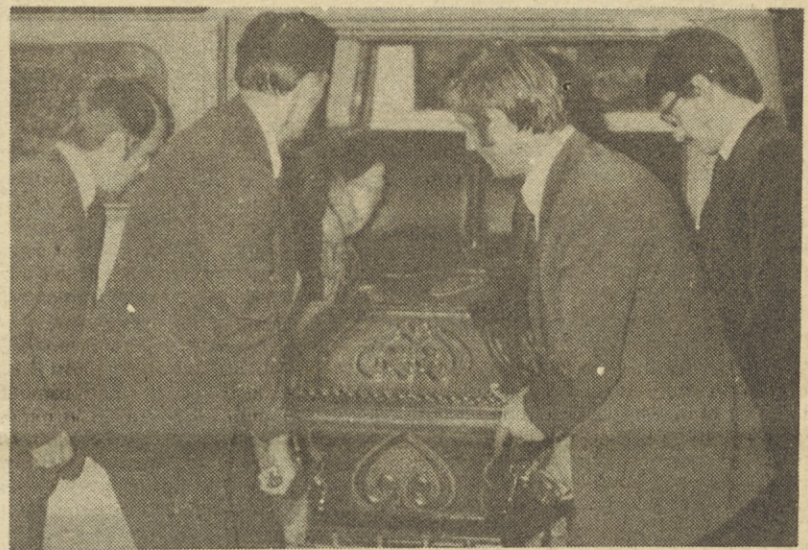
Vse svoje ustvarjalne sposobnosti in neukrotljive moči je, zlasti še v zadnjem obdobju posvetil semiški Iskri, ki se je razvila v moderno proizvodnjo kondenzatorjev in se uveljavila tako v državi, kot tudi na zunanjih, zlasti zahodnih tržiščih.

Kljub goreči delavnosti in Iskr pa je Jože Kočever še našel dovolj časa in moči za široko, vsestransko družbeno-politično delovanje. Preveč bi bilo podrobneje naštevati vsa področja in vs se funkcije, ki jih je opravljal, a najbolj kaže veličino njegovega lika dejstvo, da je v vsem svojem kratkem življenju, sheleherno dolžnost opravljal vzorno, zagnano in z vso resnostjo — skratka razdal se je povsod in vselej, kjer je bila njegova pomoč potrebna in dobrodošla.

Ob takih vrlinah je Jože Kočever razumljivo užival velik ugled, imel neštivilne sodelavce in prijatelje, tako v Iskri, na občini, v domačem Semiču, v družbeno-političnih organizacijah, povsod.

Nepregledna množica Iskrašev, Semičanov, Belokranjcev ga je zato spremljala nja njegovi zadnji, mnogo prezgodnji poti. Bolečina v njihovih srcih je bila globoka, žgoča.

Toda dela, ki jih je Jože Kočever zapustil, so jamstvo, da spomin nanj, na velikega in plemenitega človeka, sodelavca in prijatelja ne bo zbledele.

TOZD ANTENE, VRHNIKA

Gradijo z lastnimi sredstvi

Dela na Vrhniki so že v polnem teku.

nadomestila avtorjem, ureja prenose inovacij v tozde, poskrbi za pravno zaščito (zaščita modelov in izumov) in podobno. Za strokovno usposabljanje takih delavcev so že pripravili ustrezni učni programi.

Zato poskusimo še prikazati, kako naj izgledajo dopolnjeni postopki za oblikovanje inventivnih predlogov, za njihov prenos kot inovacij v proizvodnjo, za nadaljnje obravnavanje z obračuni do prenosa materialnih pravic kot osnovnih sredstev tozda.

Z ugotavljanjem problemov in razpisovanjem rešitev zanje je treba dopolniti spontano oblikovanje predlogov! Ene in druge je treba reševati čim bolj hitro, zahtevati potrebne dopolnitve, odklonitve podanih predlogov pa utemeljiti. Za pozitivne ocenjene predloge je treba izdati delovne naloge za potrebne preskuse, nato pa pripraviti programe, oziroma naloge za prenos v proizvodnjo. Izdani nalogi služijo za evidentiranje vseh stroškov, nato pa služijo za dokumentiranje primerjave starega in novega stanja, torej za obračunavanje in ugotavljanje večjih dohodkov, vezanih na posamezne inovacije. V primerih, ko je težko ločiti inovacijski del od ostalega procesa, je treba komisijsko oceniti dosežene učinke. Pri tem moramo zbrati ločene podatke o prihrankih na materialih, energiji, delovnem času ali druge vrste neposrednih koristi kot rezultate uporabljenih inovacij.

Predlagana je uvedba obveznih kazalcev o rezultatih inovacij v proizvodnji (na osnovi 143. člena zakona o združenem delu), ki bo zagotavljala dokumentirane podlage za zbiranje podatkov.

Iz knjigovodske evidence se mora videti, kolikšen del dohodka izvira iz inovacij. Kolikor za ta del dohodka ne bi bilo treba obračunati davka na dohodek, bi to pomenilo znatnejšo spodbudo za tozde, posebno v takih primerih, v katerih bi dokazan visok inovacijski učinek. Take olajšave predvideva tudi družbeni dogovor o inovacijah v SR Sloveniji, kar pa še ni uveden!

Na ta način bomo tudi vedeli vsaj globalno, kakšen je delež inovacij v čistem dohodku. Ob tem je treba inovacijski del čistega dohodka razdeliti. V knjigi „Inventivna dejavnost v združenem delu“³⁾ je bila predložena približno tale delitev:

- 6 % za posebna nadomestila avtorjem inovacij (v povprečju);
- 4 % za dodatne stimulacije v osebnih dohodkih služb in organov, posebno poslovnih, ki naj prevzamejo naloge pri prenosih inovacij v proizvodnjo;
- 40 % za osebne dohodke vseh zaposlenih;
- 50 % za sklade tozda, namembnost pa se odreja glede na aktualne potrebe.

S tem postaja jasno, da posebna nadomestila ne bremenijo osebnih dohodkov ostalih delavcev, ampak nasprotno, njihovi osebni dohodki se večajo tudi z dohodki od inovacij!

5. Prilaganje vodstvenih in strokovnih delavcev v množično inventivno dejavnost

Zapisano je že, naj bi zlasti vodstvene delavce pa tudi nekatere strokovne službe vključili v množično inventivno dejavnost. Zato naj bi v razvide del in nalog za poslovne organe tozodov in nekatere strokovne službe delovnih skupnosti skupnih služb vnesli zadnje naloge, ki naj bi predstavljale njihove obveznosti in seveda tudi udeležbo na osebnih dohodkih. Pri tem se moramo izogniti oblikam, da bi za njihove večje osebne dohodke zadoščali že njihovim podpisom na dokumentaciji, ampak zahtevati ustvarjalno sodelovanje v množični inventivni dejavnosti:

- prikaz aktualnih problemov in oblikovanje razvojnih nalog
- delovanje pri ocenitvah inventivnih predlogov
- prevzem del za prenos predlogov
- proizvodnjo in za njihovo obračun
- dela za zaščito materialnih pravic
- in oblikovanje osnovnih sredstev

- dela za prenašanje inovacij v druge tozde
- dela za plansiranje inovacij v druge delovne organizacije (transfer tehnologije)
- Za vrednosti iz osnovne ocene naj veljajo zvečevalni faktorji v naslednjih primerih:
- omogočen večji izvoz
- zmanjšan uvoz opreme ali reprodukcijskega materiala
- z uporabo inovacij zvišana produktivnost dela nad povprečje tozda (delovne organizacije)
- delež inovacij pri zvišanju dohodka ali čistega dohodka nad povprečje tozda (delovne organizacije)
- zvečanje varnosti dela z uporabo inovacij

Tako analizo bi morali sestavljati četrtletno, seveda pa bi bilo treba upoštevati inovacije posamično in ne samo globalno! Poleg poslovnih organov tozodov naj bi v tako delo pripravevali še strokovne službe za inovacije, vodje razvojnih sektorjev, tehnične službe in računovodstva (obračunavanje).

Kljub obsežnostim v „Stališčih in priporočilih sindikatov“ se vedno znova pojavlja vprašanje o ustvarjalnem delu razvojnih oddelkov in po-klicnih raziskovalcev v delovnih organizacijah, češ da gre samo za delo po službeni dolžnosti. Do podobnih dilem prihaja predvsem tam, kjer naloge takih delavcev niso opredeljene, ker je delo slabo organizirano in ker se osebne dohodke odmerja bolj pavšalno kot na osnovi dejanske opravljene dela in nalog. Delavec v proizvodnji prejema točno odrejeno naloge, kaj bo delal in koliko je treba narediti, da dobi določen osebni dohodek. Osnova za razmejitev med razvojnim delom po prejetih nalogah in nad temi nalogami izkazanim ustvarjalnim delom, je za poklicne raziskovalce in razvojne delavce predvsem točno definiranje dela in nalog: kakšen naj bo novi postopek ali izdelek, s kakšnimi sredstvi bo to mogoče doseči, kje bo dobil potrebne podatke ali primerjave itn.? Če delavec ne samo izpolni nalogo, ampak jo močno preseže, zniža predvidena vlaganja ali delovni čas oziroma predlaga povsem novo, originalno rešitev, predstavlja ta preseženi del inovacijsko storitev, ki jo je treba odgovarjajoče obravnavati. Seveda pa se v praktičnem delu pojavljajo vprašanja v stoterih različnih oblikah. Vendar smo z analizo skoraj vedno lahko in hitro ugotovili, kakšna in kje naj bi bila v nekem obravnavanem primeru razmejitev med službeno dolžnostjo in inovacijskim delom.

Po drugi strani pa avtorji inovacij večkrat pričakujejo denarna nadomestila, čim so dali pismene predloge. Zato je treba ponovno opozoriti, da se inovacijski del dohodka ugotavlja na podlagi doseženih rezultatov iz uporabe inovacij v proizvodnji in se šele po bilančnih obračunih izračunava tudi višino nadomestil! Seveda je upravičeno ob sprejemu inovacij v proizvodnjo izplačati avtorjem primerne akontacije.

6. Oblikovanje materialnih pravic in prenosi inovacij v osnovna sredstva tozda

Z ugotavljanjem in izplačilom posebnih nadomestil pa obravnavanje inovacij še ni zaključeno. Tiste inovacije, ki se jih uporablja v proizvodnji več kot eno leto in se torej za več let vključijo vanjo, so s tem postale kot materialna pravica del družbenih sredstev tozda (266. člen zakona o združenem delu in drugi členi). Zato je treba vsako inovacijo posebej oceniti in ovrednotiti v dinarjih. Pri tem je treba upoštevati:

- višino posebnih nadomestil avtorjem;
- stroške za osvajanje inovacije, za njeno preskušanje in prenos v proizvodnjo, vsebovane v dokumentaciji;
- akumulacijo, ki presega povprečno višino akumulacije tozda, na osnovi obračunov in polkalkulacij;
- druge dosežene posebne koristi oziroma dohodke.

To vrednost se vključi kot osnovno sredstvo, ki se nato amortizira v štirih letih. Pri določanju vrednosti inovacij kot osnovnih sredstev velja

ravnati oprežno in stvarno, ker bi vsako pretiravanje vodilo k preveliki amortizaciji, ki bi v naslednjih letih utegnila preveč obremenjevati materialne stroške proizvodnje. Nasprotno pa je pri inovacijah, ki bi pokazale v proizvodnji večje rezultate, kot smo prvotno ocenjevali, treba izvesti revalorizacijo ali ponovno ovrednotenje in dvigniti njihovo vrednost. Seveda naj bi oblikovano amortizacijo uporabljali namensko predvsem za nadaljnjo inoviranje proizvodnje. Tako bi imeli vsako leto zagotovljena sredstva za financiranje aktualnih razvojnih nalog, množične inventivne dejavnosti in inovacij, katerim bi po potrebi iz stroškov sprotne proizvodnje dodajali manjša sredstva za uveljavljanje kratkotrajnejših izboljšav, ki se jih ne prenaša v osnovna sredstva.

Ob zaostrenih pogojih gospodarjenja in stabilizacijskih naporih bi bila zelo umestna še dodatna stimulacija tozodov in delovnih organizacij na tak način:

- da bi za naložbe in investicije, ki temeljijo na domačih inovacijah ter zagotavljajo povečanje produktivnosti, večje dohodke in druge prednosti, dajali posojila po nižini obrestni meri in ob znižanem lastnem deležu;
- da bi taka posojila dobivali predvsem tisti tozdi in tiste delovne organizacije, ki izkazujejo na svojih osnovnih sredstvih določen delež materialnih pravic (seveda iz domačih inovacij), ki bi jih lahko uporabili za lastno udeležbo pri zaprosenih posojilih.

Drugi predlogi za stimulativne ukrepe v delovnih organizacijah, zlasti glede pospeševanja izvoza in omejevanja uvoza, so obravnavani v drugih referatih in jih zato tu ne ponavljamo! S predloženimi dodatnimi ukrepi bi ustvarili več pogojev za inovacijske procese na ravni proizvodnje in pospešili rast družbenih sredstev ter dohodkov združenega dela.

Končno je treba omeniti pomen pravilnega vrednotenja materialnih pravic pri obravnavanju vloge minulega dela v procesih družbene reprodukcije. Osnutki zakona o gospodarjenju s sredstvi razširjene reprodukcije in zadevnega predloga družbenega dogovora nakazujejo pravice za minulo delo delavcev, ki so del ustvarjenih dohodkov vlagali v nove naložbe za proizvodnjo. Ker so materialne pravice enakopraven del družbenih sredstev, jih je treba obravnavati istočasno s drugimi sredstvi in naložbami, ki bodo tvorile osnove za izračun pravic iz minulega dela. To je še posebej pomembno za avtorje inovacij, ki ob njihovem prenosu v proizvodnjo prejemajo razmeroma majhno sodelujočo od ustvarjenih dohodkov, saj glavni del prepuščajo ostalim delavcem oziroma jih prenašajo v razne sklade. Zato bo treba čim prej pripraviti predloge meril, kdaj in v kakšni meri pridobijo izumitelji še dodatne pravice iz minulega dela, ki veljajo dolgoročno, torej tudi po upokojitvi! S tem bodo izumiteljem zagotovljeni pomembnejši dohodki od dobro uspešnih inovacij, kar bo brez dvoma močno povečalo spodbudo za ustvarjalnost v združenem delu.

- 1) Določbe členov 83 — 95 tega zakona ne veljajo:
 - 1) Za predloge za izboljšanje organizacije ne področju administracije, knjigovodstva, dokumentacije, statistike in planiranja ter organizacijskih ukrepov na področju prometa blaga in storitev.
 - 2) Za predloge strokovnih sodelavcev v znanstvenih raziskovalnih institutih in konstrukcijskih birojih, če se nanašajo na projekte, konstrukcije in tehnološke postopke, ki so jih pripravili in izvršili ti strokovni sodelavci v okviru svojih rednih službenih nalog.
 - 3) Za predloge, ki pomenijo samo prenos znanih tehničnih izkušenj iz drugih domačih ali tujih organizacijskih enot oziroma organizacij z bolj razvito tehniko ali iz strokovne literature.
- Predloge iz prejšnjega odstavka se ne uporabljajo po tarifnih in premijskih pravilnikih ustrezne organizacije.
- 2) Stališča in priporočila sindikatov pri organiziranju množične inventivne dejavnosti v delovnih organizacijah, Delavska enotnost 1/78.
- 3) „Inventivna dejavnost v združenem delu“, založba Delavska enotnost, Ljubljana 1976

Iskrin elektronski telefon

Iskra je leta 1976 pri Zveznem zavodu za patente v Beogradu prijavila realizacijo elektronskega telefonskega aparata in vezja za zaščito telefonskih terminalov kot izuma Miroslava Marca. Patentne prijave je vložila tudi v Italiji, ZR Nemčiji, Belgiji, Franciji, Švedski in Sovjetski zvezi. Miroslav Marc je za izum elektronskega telefonskega aparata leta 1978 prejel nagrado sklada Borisa Kidriča za izume in izpolnitve. Našega izumitelja smo povabili na razgovor, da bi njegov izjemni dosežek predstavili širši javnosti.

V Iskri ste se zaposlili leta 1974. Kako ste se vključili v delo tehničnega razvoja Tovarne telefonskih elementov in aparatov?

Zaposlil sem se leta 1972 v Iskri v Novi Gorici, kjer sem pripravil diplomsko nalogo „Razvoj elektronskega regulatorja za avtomobilске alternatorje.“ Takoj po diplomi sem se preselil v Ljubljano k Iskri Commerce, na zastopstvo tujih firm. Jeseni 1974 sem prišel v tehnični razvoj Tovarne TEA kot strokovni sodelavec, kjer sem še danes.

Kaj je narekovalo razvoj elektronskega telefonskega aparata?

„Od leta 1972 je v proizvodnji telefonski aparat z avtomatsko regulacijo, katerega razvoj je bil zelo težak glede na nove in dokaj stroge predpise skupnosti jugoslovanskih poš. Seveda je ta aparat zasnovan na ogljenem mikrofonu kot vsi klasični telefoni že skoraj 100 let. Slabosti ogljenega mikroфона so predvsem omejene možnosti oddaljenega nivoja, močna občutljivost na klimatske pogoje in staranje ter dokajšnja popačenja oddajnih signalov.

Ob nastopu službe v TR TEA sta bili moji prvi nalogi prilagoditev klasičnega telefonskega aparata za sovjetsko in italijansko tržišče.

Tako sem pravzaprav spoznal, kaj je telefonski aparat, seveda ob izdatni mentorski pomoči kolegov iz razvoja.

Ob neskončnem previjanju, dovijanju in odvijanju indukcijske tuljave, ki je poleg mikrofona in slušalke osnovni element klasičnega telefonskega aparata, in ob omenjenih omejitvah, ki jih prinaša ogljeni mikrofon, so se porajale ideje o drugačnih izvedbah.

Prišlo je pač tako daleč, da smo nekega dne lahko voščili dobro jutro prek elektronskega telefonskega aparata, ki je bil seveda narejen še na „smetišnici“. Zanimanje zanj je bilo veliko in podpora s strani nadrejenih popolna. V začetku leta 1976 smo lahko prijavili nov patent.

Kaj je največ pripomoglo k vašemu izumu?

No, rad bi poudaril le nekaj stvari, za katere mislim, da so bistveno pripomogle k rezultatu. Ob prihodu v razvoj sem bil diplomirani inženir s skoraj triletno prakso, ki v resnici ne ve, kaj je delovna točka tranzistorja (prej sem bil komercialist). Praktično vse popoldneve sem porabil za obnavljanje znanja in pridobivanje novega. In to te potem povleče...

Dalje, ob začetku dela v razvoju ni še nič „tvojega“ v proizvodnji, in tako nisi vezan ter obremenjen z različnimi spremembami, dopolnitvami, zastoji itn. ...

Seveda predpogoj in osnova za uspeh sta bila dobro sodelovanje in izmenjava izkušenj med sodelavci ter uporaba bogatih Iskrinih razvojnih dognanj. Tu se zrcalijo dolgoletne izkušnje Iskre na področju telefonije,

Miroslav Marc.

spremljanje svetovnih razvojnih smeri in simpozijev, sodelovanje pri mednarodni komisiji CCITT ...

Katere so glavne posebnosti in novosti elektronskega telefonskega aparata (ETA)?

„ETA ima namesto ogljenega vgrajen elektrodinamični mikrofon, ki je enak telefonskemu vložku (slušalki), med sabo sta zamenljiva. Avtomatska regulacija nivojev (sprejema, oddaje in lokalnega efekta) je izvedena tako, da tudi pri najdaljših dovoljenih vodih dosežemo odličen sprejem in oddajo. Popačenje in lastni šum sta manjša kot pri klasičnem aparatu. ETA omogoča tudi nove oblikovne rešitve zaradi manjših dimenzij in teže. Elektronska realizacija je osnova tudi za nove tehnološke rešitve (integrirana vezja).

Kako so novi izdelek sprejela jugoslovanska podjetja za PTT promet in kaj pomeni za uporabnike?

„Iskrin ETA ustreza obstoječim jugoslovanskim električnim in elektroakustičnim predpisom, ki so izjemno strogi glede vhodne upornosti, po drugi strani pa precej široki glede nivojev referenčnih ekvivalentov (s klasičnim aparatom se ožje meje ne dajo doseči). Predlog skupnosti jugoslovanskih PTT podjetij za nove predpise predvideva zoženje omenjenih mej za polovico, tudi v drugih točkah se predlog naslanja na rezultate, dosežene z Iskrinim aparatom ETA. S tem se raven kvalitete prenosa govora po telefonskem omrežju bistveno izboljšuje.

Kako pa je v svetu?

Nove tehnološke možnosti omogočajo nove rešitve, bolj kvalitetne in ob sprejemljivi ceni. V sedemdesetih letih je bilo pričakovati preokret, kar se je tudi zgodilo. V maju leta 1976 je bil prav Iskrin aparat prvi, v celoti elektronsko realiziran in primeren za serijsko proizvodnjo, na katerem so bile opravljene elektroakustične meritve v laboratoriju mednarodnega združenja za telekomunikacije CCITT v Ženevi. V letošnjem letu v tem laboratoriju ne pričakujejo več evropskih proizvajalcev z novim čisto klasičnim telefonskim aparatom.

Izumitelji in inovatorji sploh se navadno izogibate novinarjev, ki želijo javnosti predstavljati najnovejše dosežke, njihov pomen za naše gospodarstvo, način kako do inovacij prihajate ter o nadomestilih inovatorjem. Zakaj?

Ali nisem dovolj zgovoren?

Kaj mislite o pomenu in pogojih za razvoj inventivne dejavnosti?

Poglejte, pri teh stvareh zelo radi uporabljamo umetniški izraz: zgrabi te ideja in te žene... Iz tega lahko najprej ugotovimo, da te nekaj žene, da pač narediš, več kot bi sicer. Torej te neka notranja lastna sila priganja k večjemu naporu. To silo je treba spodbuditi. Kako? Zelo različno: moralna priznanja, uveljavljanje posameznika v svoji sredini, denar, obveza (obveznost prijavljanja inovacij za vodje razvojnih skupin...). Marsikdo pa je že po naravi tak, da vrta, vrta... Te stvari so sociologom, psihologom... dobro poznane. Treba je le ovrednotiti vse te pozitivne elemente in jih povezati v nek stimulativni sistem (predpis ali pravilnik). Tudi skozi inovacije rasteta ponos in samozavest nekega naroda in tega se premalo zavedamo. Seveda inovacij ni brez dodatnih naporov. Vsaka koristna inovacija pa pomeni dodaten dohodek vsem zaposlenim.

Iskra proizvaja elektronske telefonske aparate od jeseni leta 1978. Vse zahtevnejše izvedbe aparatov (EODI, ISICOM, novični aparat) so opremljene z novim elektroakustičnim vezjem. Poudariti je treba še posebno velik pomen takšnih in podobnih inovacij za naš ugled doma in v svetu, ki Iskri omogočajo tudi licenčno neomejen izvoz. Dosežek Miroslava Marca sodi med izjemne iznajdbe v zgodovini Iskrinih telefonskih aparatov.

A. Boc.

Jubilanti dela govorijo

STANKA ŽIVANOVIČ, priprava dokumentacije v Tovarni sestavnih delov

„Po 30 letih dela v Iskri se dobro počutim, saj sem delala s prijetnimi ljudmi, tako čas hitro teče. Začela sem v produkciji, v kontroli. V kasnejših letih sem delala v kontrolnih oddelkih posameznih proizvodnih panog. Od leta 1965 pa sem v GPP TSD, v oddelku za pripravo delovne dokumentacije. Delamo za našo temeljno organizacijo, Števce in ERO.

zgradili novo hišo, kar je tudi rezultat mojega dolgoletnega dela v tem kolektivu. Tudi sin in snaha delata v Iskri. V veliko veselje sta mi mali vnukinji.“

VILI KRIVEC, svetovalec IPO v ERO

„1950. leta sem prišel v razvoj, nakar sem bil vodja montaže avtoelektrike in električnega orodja, nekaj časa pa vodja panoge. Za tem sem vodil GPP. Kasneje sem postal strokovni sodelavec.

Morali se bomo zavzemati tudi za realno ocenjevanje delovnega prispevka v administraciji in s tem doseči določene popravke v nagrajevanju.

Najbolj srečna pa sem, da ne stanujem več v bloku. V Bitnjah smo si

Spominjam se težkih in prijetnih trenutkov. Leta 1965 smo hoteli panogo ERO ukiniti, ker nismo imeli dobro organizirane prodaje. Z vlagarji...

(Nadaljevanje na 5. strani)

OB TRIDESETLETNICI SAMOUPRAVLJANJA

Vedeli so, kaj hočejo

Prvi delavski svet Tovarne elektrotehničnih in finomehaničnih izdelkov Iskra Kranj, ki je bil izvoljen 6. 9. 1950, je štel 99 članov. Za prvega predsednika je bil izvoljen Ivan Bečan, vendar ga je zaradi odhoda v partijsko šolo nadomestil tovariš Julij Novljan, ki je tudi postal poročilo.

Povzetek iz poročila delavskega sveta ob poteku prve mandatne dobe, ki je bilo podano 13. 3. 1952

Predsednik je najprej spregovoril o pomenu delavskega samoupravljanja in dejal: „Prehajanje vodstva podjetja v roke proizvajalcev samih pomeni v našem družbenem razvoju uvajanje najširše socialistične demokracije v proizvodnem procesu. Pomen tega dejanja je velik. S tem se poveča zainteresiranost delavcev samih za proizvodnjo podjetja, da se jim možnost in dolžnost sodelovanja in neposrednega vodstva, dviganje proizvodnje in razpolaganja z obdelavskimi imovino.“

V nadaljevanju je govoril o problemih proizvodnje in med drugim dejal: „Od leta 1945 pa do danes je Iskra skonstruirala 418 artiklov. Od teh je izdelovala 118 artiklov, a danes jih izdeluje samo še 19. Ostalo ogromno število artiklov pa je odstopila še drugim podjetjem s konstrukcijami vred. Vendar lahko mirno rečem, da kvaliteta teh artiklov v drugih podjetjih ne dosega nekdanje Iskrine kvalitete. Sami veste, kakšne težave smo imeli z upeljevanjem in izdelavo posameznih artiklov v naši tovarni. Toda uspeh ni izostal. Uveljavili se nismo samo na domačem tržišču, temveč posegamo s svojimi proizvodi v konkurenco na zunanjih tržiščih.“

„Kako je rasla moč naše tovarne se vidi tudi po izvrševanju finančnega plana. V letu 1947 smo imeli 140 milijonov din finančnega plana, izvršili pa smo ga s 45,2 %. V letu 1948 smo imeli 166 milijonov din finančnega plana, izvršili pa smo ga z 92,9 %. V letu 1949 pa je bila Iskra prvič uspešna, ker je finančni plan 183 milijonov din presežala za 0,5 %.

Tovariši in tovarišice, tako je bilo stanje tovarne Iskra po prevzemu sedanjega delavskega sveta. Na svojem I. zasedanju smo izvolili iz svoje srede tudi izvršilni organ — upravni odbor.

Naloga, pred katero je stal delavski svet, ni bila lahka. Prvič zato, ker so se delavci znašli pred precejšnjo spremembo, kajti poleg svojega dela so morali odločati pri proizvodnji podjetja, in drugič, ker so morali stremeti za čimboljšim uspehom tovarne in njene proizvodnje. Poleg tega pa smo morali na delavskem svetu obravnavati preskrbo delavcev, ki je bila takrat še pomanjkljiva. Kako pa so nasproti elementi v državi in v tujini gledali naš razvoj, jasno kaže pisanje italijanskega lista „UNITA“ o naših projektiranjih, ki so bili na milanski razstavi ocenjeni z drugo nagrado, ter nam očitajo, da so samo etikete jugoslovanskega izvora. Kakšna je resnica, pa veste sami.

V začetku se je glavna debata razvijala okrog izvrševanja plana, dviga kvalitete in jačanja naše notranje discipline. Kljub vsemu prizadevanju pa se nismo mogli otresti „črne liste“, ki nam je zaradi poraznega finančnega stanja grozila že dalj časa. Zaradi tega nam dobavitelji niso hoteli dostavljati potrebnega materiala, tudi z izplačilom plač in mezd — za katere potroši tovarna mesečno približno 7 milijonov din — je bilo zelo težko. Vse to se je dogajalo v oktobru 1950 in se je zato vršila izredna seja delavskega sveta, na kateri so bili sprejeti določeni ukrepi za odpravo črne liste. Črna lista pa je imela tudi svojo dobro stran. Delavski svet je pač doumel važnost prizadevanja vsakega posameznika k skupnemu delu za izvršitev plana. Pregledal je vzroke za nastali položaj, ter izdal ukrepe, ki bi v bodoče preprečevali nastajanje sličnih situacij. Ugotovili smo, da so glavni vzroki v neizvrševanju plana sledeči: prekomerni izmet — plan 13 tisoč, napravljenega pa 89 tisoč komadov (vrednost 2 milijona), premajhna strokovnost, neizpolnjevanje navodil, prerano odhajanje z delovnega mesta, neizvrševanje kontrole itd.

Po vseh teh dogodkih je sledila najburnejša seja delavskega sveta, ki je trajala skoraj 8 ur.

Govoril je tudi o osebnih dohodkih:

„Prav tako smo pretrpeli, predlog plačevanja po normi na kvaliteto in izmet, ter ugotovili, da je še pomanjkljiv. Zadolžili smo komisijo, da ga do naslednjega zasedanja predloži popravljenega. Na predzadnjem zasedanju smo tudi ta predlog sprejeli, nadalje pa tudi predlog za nov način premiranja. Na tem zasedanju smo mnogo razpravljali o novih cenah naših artiklov in kakšne možnosti so njih plasirati na trg. Ugotovili smo, da so na primer: števec, telefonija, regulator ter merilni instrumenti zelo iskano blago na naših tržiščih, ter da bo morala tovarna za boljšo rentabilnost in lažje plačevanje akumulacije dvigniti količino izdelave omenjenih artiklov. Ta dvig bi šel na račun na primer starterja in diname, ker skoraj ni povpraševanja po teh dveh artiklih.“

Problemi z materialom so bili že od vsega začetka:

„EVS-1 smo imeli gotovih 3.000 kom, čakali smo na kroglične ležaje, katerih pa še do danes ni. Telefonov smo imeli 1.500 kosov, toda manjkali so mikrofonski vložki. Linija števca je stala 4 mesece zaradi pomanjkanja safirnih ležajev. Takih primerov bi vam lahko naštel še več, toda izbral sem najbolj otipljive. Prav tako pa se kaže naša organizacijska nesposobnost v tem, da smo zakrivali nedobavo odlitkov za naš kinoprojektor ter je bil plan zaradi tega izpolnjen samo s 55 %.“

Poročilo je zaključil z besedami:

„Iz tega kratkega poročila so razvidni uspehi in neuspehi delovanja delavskega sveta pri upravljanju podjetja, da delovni kolektiv kritično pregleda vse to, ter da na podlagi tega poda smernice za še boljše delo novoizvoljenega delavskega sveta. Člani delavskega sveta, ki ne bodo izvoljeni v novi delavski svet, pozivam, da stojijo na strani novoizvoljenim članom delavskega sveta ter jim pomagajo reševati probleme, ki bodo v bodoče gotovo še večji kot so bili do sedaj. V svoji 2-letni praksi ste gotovo dobili nekaj izkušenj pri upravljanju podjetja.“

Danes, ko prebiramo poročila in zapisnike izpred 30 let, lahko rečemo, da so samoupravitelji glede na dotedanje izkušnje in možnosti svoje naloge izpolnjevali dobro, saj so vedeli kaj želijo in kaj morajo doseči.

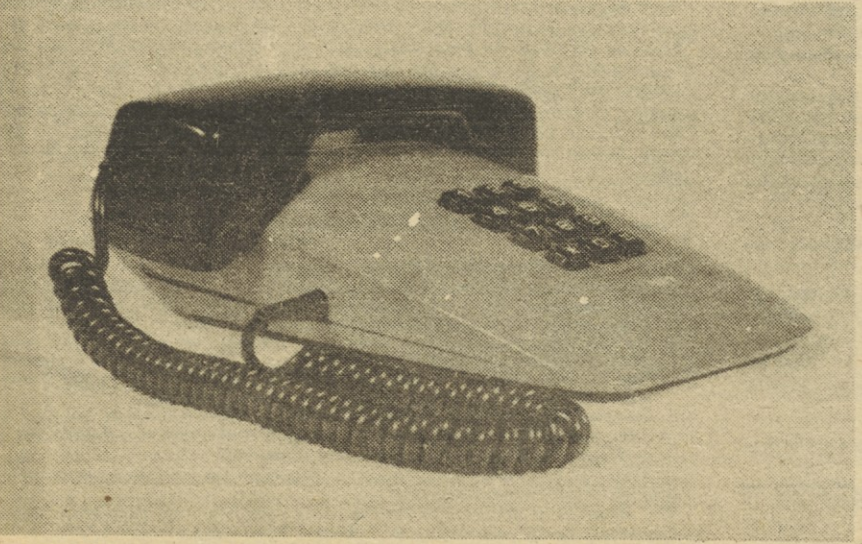
N. P.

Telefonski aparat ETA-62.

Telefonski aparat ETA-82.

Telefonski aparata ETA-86.

JUBILANTI DELA GOVORILJO

(Nadaljevanje s 4. strani)
Njem v novi hobby program se je ta panoga spet uspešno razmahnila. Za dolgoletno delo v tej panogi sem prejel priznanje. V teh letih sem delal tudi v samoupravnih organih, v upravnem in poslovnem odboru. Tudi v aktivu zveze borcev in SIS za stanovanjska vprašanja še sedaj delam. Borci smo zlasti v povojnih letih imeli pomembno vlogo, pomagali smo pri skupnih akcijah, v SZDL itd. Dvakrat sem bil racionalizator, prejel sem dve priznanji za dolgoletno politično delo v KS ter red za zasluge za narod.

Nekateri delavci, ki so doštudirali po vojni, se premalo zavedajo pridobitev socialistične revolucije, je dejal Vili Krivec. Danes pa vse preveč prevladuje potrošniška miselnost.

„Premalo smo dosledni in ne ukrepamo. Samoupravljanje ni instrument za potuho in nedelo. Marsikdo, ki ima delegatske funkcije, meni, da ima vse opravljeno.“

Delo v Tovarni ERO me je vedno zelo veselilo, vsa leta sem užival. Ponosni smo na dosežene uspehe. Želim, da bi uresničili predvidena vlaganja v razširitev proizvodnje ERO in da bi se ERO uspešno oblikoval kot samostojna delovna organizacija v SOZD Iskra.

KATARINA PORENTA, arhivarka v glavnem arhivu Skupnih služb

„Včasih je bilo drugače“, je takoj pojasnila, „če ni bilo dovolj dela, smo zlasti mladi opravljali druga dela, tudi okna smo čistili. Danes pa so delavci doma, pa bi bilo lahko drugače. Več bi lahko naredili, če bi imeli boljše organizacijo dela.“

S svojim delom sem zadovoljna, želim si malo večji prostor za arhiv, da bi lahko gradivo bolje uredila. Papirja je iz leta v leto več. Dolgčas mi ni, dela je vedno dovolj. Včasih potrebujem pomoč. Prav te dni dela v arhivu praktikantka s končano osemletko. Starejši bi se lahko kdaj tudi malce odpocili, mar ne? ABC

TOZD TEA, KRANJ

Uspešno poslovanje

Prva polovica leta je za nami, prav je, da pogledamo poslovanje TOZD TEA, uspehe v proizvodnji, prodaji in izvozu. V temeljni organizaciji združenega dela Telefonski elementi in aparati smo delavci na zborih delavcev obravnavali poslovanje v I. polletju letošnjega leta in potrdili predlagano začasno delitev čistega dohodka. Poslovno poročilo je obravnaval tudi DS TOZD TEA na četrti seji in ugotovil, da je bilo poslovanje v prvem polletju uspešno.

Iz poročila o poslovanju TOZD TEA se da razbrati, da pri poslovanju ne moremo iti mimo nekaterih zunanjih dejavnikov, ki so in bodo v še večji meri vplivali na poslovanje temeljne organizacije v naslednjem polletju. Ker je bila zunanjetrgovinska bilanca Jugoslavije negativna, so bile vse sile že v začetku leta usmerjene v njeno izboljšanje. To je imelo za posledico omejevanje uvoza in pospeševanje izvoza. Za drugo polletje se predvideva še večje zmanjševanje uvoza, kar bo povzročilo dodatne težave.

V prvem polletju je Tovarna telefonskih elementov in aparatov iz doseganega dohodka pokrila vse obveznosti, ki se pokrivajo iz dohodka, ustvarila sredstva za osebne dohodke in skupno porabo ter za poslovni in rezervni sklad. Lahko rečemo, da je poslovanje še posebno uspešno, če ga primerjamo z rezultati v preteklem letu. Z letnim planom smo si zadali nalogo, izdelati za 578.582.000 din izdelkov, od tega za 314.972.000 din v eksterni proizvodnji in za 263.610.000 din v interni proizvodnji. Dejansko pa smo izdelali za 578.024.662 din izdelkov, kar je 99,9 % plana ali za 33,7 % več kot v enakem obdobju lani. Eksterna prodaja je bila dosežna z 98,6 % ali za 41 % več kot lani. V interni proizvodnji smo izdelali za 267.464.512 din izdelkov, kar je 101,5 % plana in po vrednosti za 25,2 % več kot v enakem lanskem obdobju. Torej je TOZD TEA kljub vsem težavam izpolnjevala plan proizvodnje.

V tej TOZD je bilo ob koncu prvega polletja 1622 delavcev ali za 0,7 % nad planom. Če iz letošnje proizvodnje izločimo vpliv cen in letošnjo proizvodnjo vrednotimo po cenah iz leta 1979, dobimo povečanje fizičnega obsega proizvodnje za 14,7 %, od tega gre 0,7 % na račun večjega števila zaposlenih, preostali del 14 % pa predstavlja povečanje fizične produktivnosti. Glede na elotni fond delovnega časa se je udeležba opravljenih ur z 82,9 % povečala na 83,9 % vendar je v opravljenih urah kar 41.606 čakalnih ur, kar je 120 % čakalnih ur prvega polletja 1979 leta. izgubljeni delovni čas pa se je v plačanem času zmanjšal za 6 odstotkov. Povečalo se je število ur za boleznine, državljske dolžnosti, neopravičeno odsotnost itd.

V prvem polletju je TEA izvozila za 2.691.950 dolarjev, kar znaša 55,9 % celotnega plana ali 3,1 krat več kot v enakem obdobju lanskega leta, uvoženo pa je bilo za 2.284.519 dolarjev reprodukcijskega materiala ali 81,5 % uvoza v istem obdobju lani. V zunanjetrgovinski menjavi je TEA dosegla pozitivne rezultate.

Celotnega prihodka so dosegli za 6 % več kot so planirali ali za 37 % več kot lani v enakem obdobju. Porabljena sredstva in amortizacija so znašala 354.618.424 din, kar je 12 % več od planiranih ali za 45 % več od porabljenih sredstev preteklega leta. Največji del čistega dohodka je šlo za pokrivanje sredstev za osebne dohodke. Povprečni OD v prvih šestih mesecih je bil 7.650 din in je za 20,6 % višji od povprečnega izplačenega čistega OD lanskega prvega polletja.

Ker v prihodnjem obdobju pričakujemo določene težave v poslovanju, predvsem zaradi težav pri nabavi materialov in sestavnih delov, bo to vplivalo na rezultate poslovanja. Zato bo potrebno angažirati pri delu prav vsakega zaposlenega, da bomo dosegli rezultate, ki si jih je TOZD TEA zadala s planom za leto 1980. J. Kuhar

DELOVNA AKCIJA V TOVARNI MEHANIZMOV

V okviru sodelovanja med vojski 2. planinske čete z Bohinjske Bele in OO ZSM Iskra-Mehanizmi iz Lipnice smo v soboto, 16. avgusta 1980, organizirali delovno akcijo. Izkopali naj bi 30 m dolg temelj, širok 1 m in globok 40 cm, na sedmih mestih pa 80 cm. Na tem temelju bodo stali naši novi skladišni prostori, ki jih nujno potrebujemo. Ob 7. uri zjutraj je 27 vojakov zasedlo krampe in lopate v začrtano treso.

Delali so res kot pravi udmiki in do malice je bila dobra polovica dela narejena. Po malici je delovna vrnema še narasla in ob 12. uri je bilo delo opravljeno. Poleg izkopa so vojski zravnali še okoli 100 m² zemljišča.

Ob steklenici piva, ki jo je ob koncu dela dobil vsak vojak, smo se pogovarjali o vojski življenju in o naši tovarni. Ker so bili to vojski, ki so šele pričeli služiti vojaški rok, smo si imeli veliko povedati.

Praden smo se poslovili, se je Rado Obid še enkrat zahvalil vojakom za opravljeno delo, oni pa so nam obljubili, da se bodo odzvali tudi prihodnji akciji, ki jo bomo organizirali prihodnji mesec.

Solar Boris, Obid Rado

Izvršni odbor sindikata o humanizaciji dela

Izvršni odbor sindikata Skupnih služb je 19. avgusta na 7. seji obravnaval gradivo o usmeritvah in nalogah sindikatov na področju humanizacije dela z vidika varstva pri delu, invalidnosti in zdravstvenega varstva. Odbor je sklenil, da bo v dnevni red naslednjih sej vnesel posamezna področja in jih bolj podrobno obravnaval. Drugih sklepov odbor ni sprejel, čeravno so naloge sindikata jasne. Našeje samo nekatere.

DO Iskra Elektromehanika ni ustrezno organizirana za izvajanje nekaterih nalog glede na omenjene usmeritve slovenskih sindikatov, ki jih je 23. junija 1980 sprejelo predsedstvo RS Zveze sindikatov Slovenije.

Strokovna služba je že lani pripravila osnutek samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah varstva pri delu v DO. Obravnava je zamrla, kar kaže, da še vedno nimamo ustreznih stališč do tega področja. Uskladitev obstoječih aktov o varstvu pri delu je prvo, kar bi moral zahtevati sindikat Skupnih služb.

Druga pomanjkljivost je v improvizaciji funkcionalnega izobraževanja za varstvo pri delu. Sama šolska izobrazba ne zadošča. S funkcionalnim izobraževanjem o varstvu pri delu v OD bi nadomestili pomanjkljivosti izobraževanja v šolah. Vendar v DO nimamo trdnega sistema funkcionalnega izobraževanja. Obstoječe oblike zagotavljajo namesto 80 % le 20 % učinek. Pripombe strokovne službe dostikrat niso bile upoštevane. Če gre zgolj za nagajanje ali malomarnost, ne vemo, oboje pa je škodljivo. Spet področje, ki bi ga sindikat moral proučiti in sprejeti ustrezne sklepe za potrebno izboljšanje.

Odpri so tudi vprašanja glede normiranja po WF in njegovega vpliva na varstvo pri delu, na medsebojne odnose in zadovoljstvo delavca. Problematika reševanja kategorije delavcev, ki imajo zoženo delovno sposobnost, je prav tako naletela na ovire, ki jih bo treba odpraviti. Rešiti bo treba nagajanje invalidnih delavcev, ki so zaradi nedoseganja norme ogroženi. Pravilno zaposlen invalid se delovno ne smatra kot invalid. Stihjsko nesamoupravno reševanje takih pomanjkljivosti je seveda nepravilno.

Letna skupščina vezistov NOV in POS Gorenjske

Redna letna skupščina pododpora vezistov NOV in POS za Gorenjsko bo v petek, 10. oktobra ob 16. na Primskovem. Kot lani bodo tudi letos nudili gostoljubje delavci PTT delovne organizacije v Kranju. Na skupščini bodo vezisti podali obračun svojega dela v minulem letu in izvolili novi odbor ter sprejeli program dela za prihodnje enoletno obdobje. Na skupščini bodo jubilarantom 60, 70 in 80 letnikom podelili priznanja in čestitke, sodelavcem PTT pa bodo izročili sliko z lanskega srečanja na Primskovem.

Na Gorenjskem živi ta čas še nekaj nad 120 nekdanjih vezistov NOV in POS. Vsem, ki so evidentirani pri pododboru, bodo poslali osebna vabila za udeležbo na letni skupščini. Kdor vabila ne bo sprejel je prav tako vabljjen in v veseljem pričakuje njegovo udeležbo. Vsak pa se mora predhodno prijaviti tajniku Gabrijelu Divjaku, Jesenice, Bokalova 9, ker mora pododbor vedeti za število udeležencev.

Na skupščino so vezisti povabili predstavnike Občinskih odborov ZZB NOV Gorenjska in predstavnike delovne organizacije Iskra – Elektromehanika, s katerimi imajo stike in sodelujejo. Branko Blenkuš

Iskra TOZD delavska restavracija Kranj

Po sklepu Odbora za Medsebojna razmerja delavcev in osebne dohodke objavljamo prosta dela in naloge

- 1) delavko za pomožna dela v kuhinji
- 2) delavko za dela v bifeju

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati tudi zdravstveni pogoj za dela z živilom.

Delovni čas po dogovoru. Kandidati naj vložijo pismene prijave v 15 dneh po objavi tega razpisa Odboru za mesebojna razmerja delavcev Iskra TOZD delavska restavracija Kranj, Savska loka 1.

Lani so DS temeljnih organizacij sprejeli program nalog za urejanje invalidske problematike, vendar ga slabo izvajamo. Imamo vzoren aktiv invalidov, s katerim bi sindikat lahko našel tesnejšo povezavo.

Lani so bile izdelane teze o bodočem organiziranju zdravstvenega varstva v DO in pogojih, ki jih bomo ustvarili za to dejavnost, vendar se niso obravnavale. V DO se bomo morali dogovoriti za konkretno pot reševanja vprašanj zdravstvenega varstva. Posebno pozornost bomo morali nameniti povprečni dnevni bolezenski odsot-

nosti, ki je bila lani 7,6 % (okrog 760 delavcev dnevno). Predvsem je treba omogočiti obisk OA izven delovnega časa in izvesti druge ukrepe za zmanjšanje bolezenske odsotnosti, ki jih je sprejel odbor za varstvo pri delu in družbeni standard DO v mesecu juniju.

Problemov je torej mnogo. Sindikalna organizacija bi morala od odgovornih služb in delavcev zahtevati čimprejše reševanje omenjenih vprašanj. Zgolj obravnavanje, brez odločnih sklepov in močne volje sindikata ne bo rodilo dobrih sadov. ABC

OD ZAMISLI DO NOVINARSKEGA PRISPEVKA

Pripravila: M. Meglič

NOVINAR IN NOVINARSTVO

Mnogi mladi ljudje, ki se že v šolskih klopih o opredelijo za poklic novinarja, menijo, da je ta poklic sinonim za spalni vagon in drage hotele, za razburljiva potovanja po svetu, za srečevanja z znanimi in pomembnimi ljudmi ter za opisovna dogodka, o katerih svet še ne ve.

Vendar pa je resnica čisto drugačna. To je čisto navaden poklic, mogoče malo težji, ker terja stalne intelektualne napore in ker je potrebno na razne rubrike in članke misliti tudi med sončenjem ali med kosilom. Ta poklic zahteva čelga človeka, saj se razne ideje ne porajajo obvezno za pisalno mizo, temveč v vsakdanjem okolju in v pogovorih z ljudmi.

„Vemo“, je rekel znani novinar Tihomir Ležič, „da nam mnogi mladi ljudje zavidajo, ker imamo velike plače, ker mislijo, da preživljamo svoje življenje med Krimom in Havaji, da smo v družbi lepih žensk, da smo po cele dneve v kavarnah, na raznih banketih, premierah, kongresih ter dremuckamo po letalih ipd. Seveda tudi to obstaja, vendar je v tem tudi cel kup iluzij. Vemo pa, da je precej novinarjev, ki v življenju niso prebrali več kot dve knjigi (in še ti kot obvezno čtivo), vemo tudi, da je dosti novinarjev, ki dobivajo veliko denarja, ker so posvetili vse svoje življenje in svoj talent, pisanju o samo enem nogometnemu moštvu ali pa gradijo svojo kariero na osebnem znanstvu s pomembnimi ljudmi. Vendar pa je tudi veliko takih, ki proti koncu kariere sanjajo o tem, da bi dobili samo en dober kiosk, kjer bi lahko prodajali časopise.“

Kljub temu pa ima novinarstvo svoje čare, ki lahko človeka tako navdušijo, da se jim kasneje ne more več odtegniti. V novinarskem žargonu obstaja pregovor, da tisti, ki enkrat „povoha“ tiskarsko barvo, ne bo nikoli več zapustil uredništva, in življenja, ki se vrsti okrog njega. Vendar k sreči ni vedno tako.

Novinarstvo je delo, katerega načela niso strogo opredeljena. To je po eni strani relativno mlad poklic, po drugi strani pa se nenehno razvija in spreminja.

Kar narekuje sam tempo življenja. Od tod izvira to, da je tisto, kar smo še včeraj imeli za pravilo, danes zastarelo in se spreminja ter dobiva novo obliko in novo vsebino.

Novinarstvo ni uradniški posel. V sebi ima elemente stvarjalnosti, česar pa ne moremo istovetiti z umetnostjo. Novinarstvo se splošno vzeto pojmuje kot nižja oblika literature ali še pogostejše kot slaba literatura. Seveda do novinarstva „za vsakdanjo rabo“ ne moremo biti tako strogi, saj je v prvi vrsti namenjeno obveščanju in obveščenoosti, ne pa razvoju literature. Novinarstvo tudi ni tekmeč literaturi. Njegov cilj je, da obvešča, razlaga in prepričuje.

Kako postati novinar?

Vsak, ki želi postati novinar, mora imeti veliko lastnosti, ki mu bodo omogočile opravljati svoje delo tako, kot od njega zahteva delo v uredništvu. Te zahteve so iz leta v leto večje. Naše novinarstvo se razvija z neverjetno naglico, zato je tudi obstanek v tem poklicu vedno težji. Novinar mora stalno spremljati življenje, posebno politično, gospodarsko in kulturno – da ga ne bi naš burni in dinamični čas prešel in vrgel iz svojega toka.

Katere lastnosti mora imeti tisti, ki želi postati novinar?

Zato so potrebne predvsem naslednje lastnosti:

1. Smisel ali talent

Obstaja teorija, da novinar ne moreš postati, temveč se kot novinar rodiš. Pogosto se dogaja, da ljudje s končano novinarsko fakulteto že po nekaj mesecih poskusnega dela v uredništvu zamenjajo svojo zaposlitev. Dogaja pa se tudi nasprotno – imamo zelo dobre novinarje, ki nimajo ustrezne kvalifikacije. Običajna merila talentiranosti so: moč opazovanja, občutek mere, možnost trenutnega ločevanja bistvenega od nebitnega, smisel za lepo jezikovno oblikovnje misli ipd.

2. Poznavanje poklica.

Veliko ljudi zna pisati, manj je takih, ki dobro pišejo, še manj pa takih, ki znajo napisati npr. poročilo z nekega sestanka ali neke tekme. Tu se takoj vidi, kdo zna pisati novinarsko. Novinar mora obvladati v svojem poklicu specifične oblike izražanja, obenem pa tudi še niz drugih novinarskih veščin, ki mu olajšujejo delo. Najvažnejše je, da mora novinar vedno iskati nov izraz, novo obliko in mora neprestano bogatiti svoje sestavke.

Pripravljen mora biti na obrazložitve, tolmačenja, zaključek, bistvo (poanto), sporočilo ali poduk. Znati mora uporabljati vse novinarske zvrsti – pač odvisno od teme, o kateri piše.

3. Splošna kultura.

Pri vsakodnevnem delu se novinar srečuje z najrazličnejšimi manifestacijami življenja in človeške dejavnosti. To dejstvo ga sili, da vsaj površno obvlada kar največ vsega. Zato je Moša Pijade ob neki priložnosti dejal: „Novinar je univerzalni nevednež!“ Zato pa mora imeti novinar izredno široko obzorje znanja iz vseh področij političnega, gospodarskega, kulturnega in športnega življenja. Dobro mora obvladati materin jezik in biti mora „pismen“. Splošno kulturo lahko doseže v šoli in na fakulteti, še bolj pa se je nauči sam ob delu in za svojo pisalno mizo.

S tem, ko je postalo naše življenje tako dinamično in pestro, je že skoraj nemogoče spremljati vsa področja družbenega dogajanja. Zato se je pojavila potreba po specializaciji novinarjev. Dosežemo jo lahko na dva načina:

- a) po področjih (gospodarstvo, kultura, šport)
- b) po novinarski obliki izražanja (reportaže, črtice, resni analitični članki in komentarji).

4. Politična izraženost.

Novinar mora spremljati vse politične dogodke, da lahko ocenjuje te ali one ukrepe oblasti ali te in one spremembe v ravnanju družbenopolitičnih organizacij in jih pravilno interpretira v svojih člankih.

Zelo važno je, da se novinar pri svojem delu vedno in povsod drži pravil in načel etičnega kodeksa jugoslovanskega novinarstva, ki utrjuje moralnopolitične in poklicne norme. V splošnih načelih kodeksa opredeljuje vlogo, funkcijo in položaj našega novinarstva in načela obnašanja novinarja v sistemu informiranja. Temu sledijo moralnopolitične in poklicne obveznosti novinarja, ki zajemajo poklicno nedotakljivost in spoštovanje človekove osebnosti ter dostojanstva; kodeks se konča s poglavjem o odnosih med novinarji.

Da novinar lahko uspešno opravlja svoje delo mora imeti še naslednje zveze, preverjati mora podatke, biti mora korekten, samoiniciativen in domiseln, pred začetkom dela se mora dobro pripraviti, biti mora vedno in povsod, biti mora hiter in pripravljen na podvige.

Vse te elemente dela je Karel Warren, kot praktični Američan, strnil v osem pravil zbiranja informacij, opozoril pa je, da formula za vse ne obstaja, saj je vsaka informacija primer zase:

– pričuj se sam, poišči osebo, ki za določeno stvar ve, primerjaj vse verzije, prouči obe strani, ne predaj se prehitro, bodi takten in vljuden, dobi in ohrani si prijatelje, predaj v tisk!

Iz vsega tega sledi, da mora človek, ki želi postati novinar, veliko znati in se nenehno veliko učiti. To je poklic, za katerega nihče ne more trditi, da ga je v celoti obvladal, ker se mora v vseh svojih novinarskih karijeri stalno učiti in spoznavati nove stvari. Ob tem pa mora novinar vedno, dokler dela, nenehno potrjevati svoje znanje in kvalitete.

Naslednjič: Novinar na delu.

Iskra Commerce uspešno v 8 mesecih

„Uspešni rezultati poslovanja Iskre Commerce iz prvega polletja so se nadaljevali tudi v juliju in avgustu,“ je v oceni poslovanja tega kolektiva poudaril predsednik KPO Iskre Commerce Ilja Medić na 7. redni seji Gospodarskega odbora DS IC.

To je toliko bolj pomembno, ker so se morale nekatere Iskrine tovarne zaradi pomanjkanja reprodukcijskih materialov v zadnjem času srečevati s proizvodnimi izpadi, vmes pa so bili tudi letni dopusti. Iskra Commerce je po prvih ocenah prodala v letošnjih prvih osmih mesecih na domačem in tujem tržišču za skoraj 6.400 milijonov dinarjev blaga, v to vsoto pa so vštete tudi storitve ter zastopniška in marketinška dejavnost. S tem smo presegli kumulativni plan za 14 %, lanskoletne rezultate iz enakega obdobja pa presegli za dobro četrtino, točneje za 28 %.

Temeljna organizacija Domači trg je v obdobju januar-avgust prodala za 2.660 milijonov dinarjev Iskrinih izdelkov. Letni plan so s tem dosegli že 70 %, kumulativnega presegli za 16 %, lanskoletne rezultate iz prvih 8 mesecev pa so presegli točno za tretjino.

Skoraj povsem enake procentualne rezultate imajo tudi v TOZD Servisu. Lanskoletne rezultate so presegli za 31 %, kumulativni plan za 20 %, do uresničitve letnega načrta pa jih deli še 31 %.

Kljub številnim problemom, zlasti pri uvozu delno pa tudi izvozu, so uspešno poslovali tudi v Temeljni organizaciji Zunanji trg. Izvozili so za skoraj 84 milijonov dinarjev blaga, uvozili pa za dobrih 90 milijonov dinarjev. S tem so lanskoletne rezultate presegli za 28 % pri izvozu in za 16 % pri uvozu.

Tudi temeljni organizaciji Zastopstva tujih firm in Marketing sta poslovali uspešno. Zastopstva so po prvih ocenah že skoraj povsem uresničila tričetrtletni načrt in so poslovala za 45 % bolje kot v enakem obdobju lani, nekoliko slabše, čeprav še vedno dobro, pa so delali tudi v Marketingu. Da ne pozabimo: v Servisu so pro-

dali in opravili storitev za 292 milijonov dinarjev, v Zunanjem trgu so prodali in uvozili za 3.304 milijone dinarjev, v Zastopstvih so dosegli promet v višini 55 milijonov dinarjev, v Marketingu pa 77 milijonov dinarjev.

Polletni in osem mesečni poslovni rezultat je omogočil, da je Iskra Commerce grobo ocenila tudi že možnosti, ki čakajo ta kolektiv na področju prodaje in opravljanju storitev v zadnjih štirih mesecih letošnjega leta. V tej oceni so upoštevali položaj na tržišču, dogovorjena naročila, zaloge in proizvodne zmogljivosti Iskrinih proizvodnih temeljnih organizacij. Pri tem je seveda najbolj vprašljiva možnost preskrbe Iskrinih tovarn z reprodukcijskim materialom, pa naj bo ta iz izvoza ali z domačega tržišča.

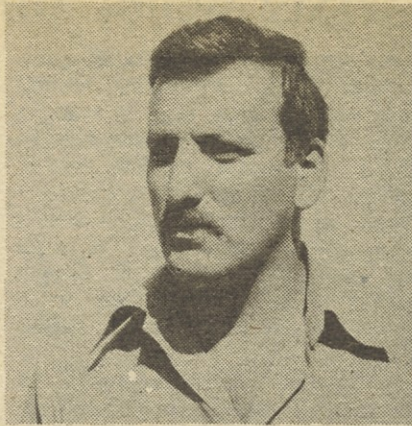
V Iskri Commerce ocenjujejo, da bo temeljna organizacija Domači trg do konca leta presegla letni načrt za nekaj manj kot 10 %, približno na tej ravni ali nekoliko pod njo bodo tudi Marketing, Servis in Zastopstva.

Ocena za poslovanje temeljne organizacije Zunanji trg v zadnjih štirih mesecih je precej bolj tvegana. Kot je znano je Iskra načrtovala za letos izvoz v višini 145 milijonov dinarjev. Pred dnevi je, kot smo obširno poročali, prevzela dodatno izvozno obveznost republiškega izvršnega sveta v višini 10 milijonov dinarjev. S tem se je naša izvozna naloga povzpela na 155 milijonov dinarjev.

„Prepričan sem, da nam bo uspelo uresničiti tudi to dodatno izvozno obveznost, seveda pod določenimi pogoji — če bodo naše proizvodnje tovarne lahko nemoteno poslovale in če bomo v Iskri Commerce namenili izvozu še mnogo več naporov,“ je poudaril predsednik KPO delovne organizacije Iskre Commerce Ilja Medić.

Obširno se je dotaknil tudi uvoznih ocen do konca leta ter poudaril da je uvoz v mnogočem odvisen od sklepov bližnjega zasedanja republiške Samoupravne interesne skupnosti za ekonomske odnose s tujino glede dogovora o tem, kakšne pravice bodo imele v prihodnje delovne organizacije po deviznem prilivu za svojo oskrbo.

LD

Jože Urankar — vodja servisa v Kranju.

dročja servisiranja. Zdaj v Kranju popravljajo televizijske in radijske aparate, kasetne magnetofone in gramofone ter male gospodinjske aparate. Čez kakšen mesec dni bodo začeli popravljati tudi velike gospodinjske aparate — štedilnike, peči itd. Zaposlili bodo tudi novega mehanika, ki pa bo, k sreči, kot pravijo, več na terenu.

Kranjski servisni prostori so menda najslabši od vseh, v katerih ima Iskra svoje servisne delavnice po Jugoslaviji. Sprejemnica in delavnica merita skupaj nekaj več kot 70 kv. m, uporabnih površin, skladišča pa sloh nimajo in jim rezervni deli visijo po predalih in stenah v delavnici. Hudo mušno pravijo temu samopostrežba rezervnih delov, na katero pa so se že navadili, hkrati pa so veseli, da med njimi ni nikogar, ki bi ga preveč srbela tuja lastnina.

Žal pa neustreznosti prostori niso „osamljeni“. Trubarjev trg so namreč z lanskim novim prometnim režimom v Kranju precej odrezali od sveta. Zaradi tega je servis izgubil polovico strank, ki so raje odnesle težke televizorje v pogodbeni servis kranjskega Elektrotehniškega podjetja. K sreči gledajo miličniki v zadnjem času nekoliko skozi prste tistim obiskovalcem Iskrinega servisa, ki so optani s težjimi izdelki. In na servisu imajo zdaj spet polne roke dela.

Omenili smo že ETP Kranj — Elektrotehniško podjetje, ki pogodbeno servisira Iskrin proizvodni program. Stevilne stranke se v Iskrinem servisu pritožujejo nad našimi pogodbeniki, ki menda ne čutijo dovolj odgovornosti in malomarno opravljajo svoje delo. V Iskri so celo že razmišljali, da bi prekinili pogodbo z ETP, toda za zdaj to še ni mogoče, ker Iskrin servis vsega dela sam ne bi zmožel. Kaj menijo o tej obtožbi v ETP, bi verjetno tudi veljalo zvedeti, toda o tem kdaj drugič.

V pogovoru s kranjskimi serviserji in njihovim vodjo Jožetom Urankarjem smo naleteli še na dve področji, ki še kako negativno vplivata na normalno poslovanje. To pa so rezervni deli, oziroma njihovo pomanjkanje, in pa izredno slaba kakovost nekaterih Iskrinih elementov in podsestavov.

Podobno kot z drugimi Iskrinimi servisi, se tudi v Kranju iz dneva v dan borijo z pomanjkanjem rezervnih delov, prosijo in modelujejo v centralnem skladišču, toda zgodba se ponavlja. Rezervnih delov ni in ni, čeprav se v Iskrinih tovarnah zagovarjajo (ali pa če hočete — hvalijo), da imajo rezervnih delov dovolj. Ničkolikokrat se je Kranjčanom že zgodilo, da so morali stranke napotiti v Ljubljano (Pržan), Železnike ali Sežano, ker niso imeli tega ali onega rezervnega dela. Ničkolikokrat so morali že zaradi tega poslušati besede, kakšen servis pa sploh ste, če nimate rezervnih delov.

Prav zaradi tega v kranjskem servisu negodujejo nad povezanostjo med servisi in proizvodnimi organizacijami, s tem pa tudi servisi in tovarniški servisi. Po mnenju kranjskih serviserjev, bi morala biti osnovna naloga tovarniških servisov v tem, da popravljajo izdelke, ki prihajajo s tekočih trakov, da pomagajo Iskrinim servisu z nasveti in rezervnimi deli in pa da priskočijo na pomoč v primeru hujših napak. Toda dogaja se, da ti tovarniški servisi odžirajo delo Iskrinim servisom (česar jim tega verjetno nihče ni nevoščljiv), ter bolj gledajo na gmotno plat svojega poslovanja.

Kot že rečeno je v tem našem kranjskem pomenku beseda nanekla tudi na izredno slabo kakovost nekaterih Iskrinih izdelkov. Morda beseda izdelek ni pravilna kajti tega za končne izdelke v Kranju ne trdijo, pač pa za sestavne dele, elemente. „Pod vsako kritiko je kakovost tranzistorjev, transformatorjev, kondenzatorjev in uporov, ki jih izdeluje Iskra in vgrajuje v barvne in črno bele tele-

vizorje,“ poudarja vodja kranjskega servisa Jože Urankar.

In zaradi te slabe kakovosti ne trpi le ugled proizvajalca pač pa še toliko bolj Iskrinega servisa. „Najlepši“ primer so prav zdaj Iskrini Montreali, v katerih drug za drugim odpovedujejo transformatorji, upori in tranzistorji ter kondenzatorji. V servisu napake seveda odpravijo in pokvarjene elemente zamenjajo z novimi, njihova kakovost pa je spet slaba, in televizor je prej ali slej „obsojen“, da ga bo stranka spet prinesla nazaj.

Ob koncu tega našega srečanja, ki nikakor ni izvenelo kritizersko, je beseda spet nanekla na neprimerne prostore kranjskega servisa. Nove prostore iščejo iz dneva v dan. Nekaj možnosti so že imeli, nekaj jim jih tudi napovedujejo, toda vedno se ustavi pri denarju.

Ti utesnjeni prostori pa imajo kljub vsemu tudi eno dobro stran, kot pravijo v šali kranjski serviserji. Ker nimajo dovolj prostora, so prisiljeni kar najhitreje popraviti nek izdelek, ter tako pridobiti prostor za drugega.

Lado Drobež

DO ELEKTROZVEZE

Novi patenti — nova prihodnost

Patentna prijava je navadno že znak uspešnega dela, če že ne izjemnega dosežka. Vendar si je marsikdaj precej težko predstavljati, kaj se pravzaprav skriva za določenim patentom, saj je kar precej področij, ki so nestrokovnjaku težko razumljiva kljub sicer jasni razlagi. To slednje pa velja še posebej za posamezne izboljšave, ali odkritja v elektroniki. Prav na tem področju pa je RR dejavnost Iskrinih strokovnjakov za nas najbolj zanimiva. Zato smo tudi obiskali RR oddelek v TOZD TTS, kjer smo se pogovorili z dr. Andrejem Iršičem o njegovih treh patentih. Še prej pa nekaj besed o dr. Andreju Iršiču.

Študij na Fakulteti za elektrotehniko je zaključil z diplomskim delom „Optimizacija in design logičnih in sekvenčnih vezij“ leta 1962. Hkrati se je vključil v oddelek za digitalno telemetrijo in telekomande pri ISKRI — ZZA. Delo je obsegalo razvoj logičnih in sekvenčnih vezij in enot v okviru različnih digitalnih sistemov s povečano robustnostjo. Študij je nato nadaljeval leta 1965/66 na Polytechnic Institute of Brooklyn v New Yorku ter ga zaključil z magistrskim delom o teoriji rezidualnih aritmetičnih operacij.

V Iskri je osredotočil svoje delo na digitalnih sistemih za telefonijo, s poudarkom na digitalni modulaciji govornih signalov — PCM — in na prenosni modulaciji bitnih sekvenc — AM, FM, PSK. Poseben poudarek so raziskave imele na teoriji digitalne modulacije, iz česar je l. 1987 tudi predložil in zagovarjal doktorsko delo „Teorija digitalnega kodiranja nadzorčenega analognega signala“.

Njegovo sedanje delo pa obsega razvoj računalniških metod in simulacij nerekuizivnih in rekuizivnih analognog-digitalnih procesov.

Torej to je bilo nekaj uvodnih besed, s katerimi smo na kratko opisali razvojno-raziskovalno pot dr. Andreja Iršiča, sedaj pa se še poskušajmo poglobiti v njegove RR dosežke, ki vsekakor zaslužijo vso pozornost, saj prav ti omogočajo Iskri, da ob njihovi pravilni in takojšnji uporabi stopi vzporedno tudi z mnogo večjimi firmami.

Dr. Iršič, kot rečeno so tovrstni patenti kot so vaši v Iskri izredno zaželeni. Bi nam lahko spregovorili besedo ali dve o njih?

Moj prvi patent je s področja ekstrakcije takta iz digitalnih podatkov, kar pomeni ključno točko v digitalnem prenosnem komunikacijskem sistemu. Digitalni signal, ki prihaja prek linije do sprejemnika je potrebno regenerirati za kar potrebujemo ekstraktor takta nastopanja binarnih podatkov.

Če vzamemo ozko tolerančni oscilator sprejemnika, tedaj ta ne doseže širše odstopajočega oddajnika. Če pa vzamemo oscilator z večjo frekvenčno toleranco, tedaj ta sicer lahko sprejme signal vendar povzroča preveliko časovno tresenje podatkov. Torej ta patent se nanaša na vezja, ki minimizirajo tresenje podatkov, pri čemer pa vseeno ohranjajo široko tolerantnost sprejemnega oscilatorja.

Prva uporaba tega patenta je predvidena na regeneracijski verigi telefon-

Dr. Andrej Iršič.

skih stebričkov vzdolž avtocest. Tudi ljubljanska obvoznica naj bi bila že opremljena z njimi.

Druga patentna prijava se nanaša na večstopenjsko adaptacijo delta — kodeka, ki kot analogno digitalni pretvornik določa dokončno kvaliteto celotnemu digitalnemu komunikacijskemu sistemu. Dosedanji delta — kodeki so uporabljali enostopenjsko, ali eksponencialno adaptacijo, pri čemer je bila znatno oslABLJENA kvaliteta, odpornost od motenj ali enostavnost realizacije.

Z dvostopenjsko adaptacijo, ki smo jo razvili v Iskri pa je bila dosežena optimalnost na vseh treh področjih in s tem tudi vrhunska kvaliteta v svetovnem merilu.

Uporabnost tega patentiranega kodeka je predvidena v telefonskih naročniških sistemih. Povemo še lahko, da so seveda s tem Iskrinim kodekom doseženi tudi CC TT predpisi ob dvakrat povečani informacijski kapaciteti, kar je bilo tudi v svetu skoraj nedosegljivo.

Tako smo prišli do mojega tretjega patenta. Ta je še v teku, nanaša se pa na večletno delta modulacijo, ki še nadalje povečuje kvaliteten prestiž na tem področju.

Doslej znani modulacijski postopki so manj kvalitetni, ali pa zahtevajo zelo kompleksno vezje. Z večletno delta modulacijo smo dosegli vrhunske kvalitete, ki se najbolj približajo teoretični meji ob enostavnosti vezja razredu delta-kodeka.

Predvidevana praktična uporaba večbitne delta modulacije ali njene bližnje inačice je v vseh bodočih telefonskih sistemih, ki bodo sledili sedanjim PCM sistemom. Večkratna delta modulacija namreč ohranja kvaliteto, pri čemer pa se dvakrat poveča število možnih linij po istem prenosnem mediju (n.p. kablju).

B. Č.

Premalo sodelovanja med proizvodnjo in servisom

Neustreznosti prostori in lokacijska odmaknjenost, pomanjkanje rezervnih delov in slaba kakovost nekaterih Iskrinih elementov in podsestavov. To so glavne značilnosti in osnovne stvari, s katerimi se srečujejo v Iskrinem servisu v Kranju. Servisu, ki bi moral nositi kakršno koli drugo ime, samo ne servis. In to v mestu, ki ga imamo poleg partizanskih žag upravičeno za rojstni kraj sedanje Iskre. Servis v Kranju nam res ne more biti v ponos.

Prvi servis v Kranju smo odprli pred slabima dvema desetletjema. Na Vodopivčevi ulici na Mohorjevem klancu smo začeli servisirati radijske in delno televizijske aparate ter vrtalne stroje. Že leta 1965 so se serviserji preselili v sedanjo „luknjo“ na Trubarjevem trgu v starem delu mesta.

Kakšnih večjih možnosti za razširitev v tem poldrugem desetletju niso imeli. Vseskozi so živel in se otepali s tem in onim. Najlepši dokaz za to je tudi število zaposlenih, kajti zaradi premajhnih prostorov niso mogli zaposlovati novih delavcev, čeprav so sprejemali nova in nova po-

Do kdaj še v tej hiši?

V četrtek 28. 8. so obiskali TOZD TTS v DO Iskra Elektrozveze predstavniki SO Lj. Šiška: predsednik OKZKS Jože Steh, predsednik OSZSS Vukašin Lutovac in predsednik ISSOB Jože Dimnik in se pozanimali za vzroke, ki so pripeljali do izgube v poslovanju ter skupno z vodilnimi delavci ter predstavniki DPO DO in TOZD pretehtali možnosti za saniranje stanja. Posebej so se še pozanimali, kako je možno, da so kljub izgubi bili izplačani višji OD kot lani. Predstavniki DO in TOZD so dali obrazložitev, da je bil to ukrep ob reorganizaciji ker smo morali nujno izenačiti dohodek vseh delavcev za enako ovrednotena dela ter, da bi drugačen pristop povzročil preveliko fluktuacijo kadra.

Otvoritev nove tovarne elektrolitskih kondenzatorjev

Mokronog je zelo lep kraj na jugu Mirenske doline. Ta trg ima za seboj zelo burno zgodovino, zlasti v polpreteklem času. Pred vojno je bila v Mokronogu velika usnjarna, ki pa je bila med bombardiranjem leta 1943 porušena. Nekdaj je bilo to močno politično središče z občino, okrožjem in sodnijo. Vse te institucije so se preselile v Trebnje in tako je ostal kraj osiromašen sredi nerazvitega dolinskega področja.

29. novembra 1958. so začeli z delom v Tovarni elektrolitskih kondenzatorjev, kot obratu pržanske Iskre. Delo je steklo v 250 let starih grajskih hlevih. Že ob začetku obratovanja in med adaptacijami so mislili na gradnjo sodobne tovarne in obrat naj bi bil v tem provizoriju le začasno.

Ker pa je prihajalo do velikih obremenitev v proizvodnji in zlasti na trgu, je bilo seveda nerealno misliti na novogradnjo. Šele leta 1974, ko je obrat postal samostojna TOZD in se je kolektiv odločil za priključitev k Iskri - Industriji elementov za elektroniko, sta proizvodnja in prodaja boljje stekli in počasi so dozoreli pogoji za gradnjo novih proizvodnih prostorov. Z združenimi sredstvi Industrije elementov za elektroniko so se gradnje lotili.

Ob 20-letnici Elektrolitov so položili 29. novembra 1978 temeljni kamen, leta 1979. sredi poletja pa so začeli z gradnjo. Gradnjo je dobro opravilo Gradbeno podjetje Grosuplje, v glavnem ga je zaključilo letos spomladi. Po prvem maju so začeli sešiti stroje v nove prostore in kmalu je stekla poskusna proizvodnja. Tako je dobil 200-članski kolektiv sodobno, funkcionalno in tudi arhitektonsko lepo tovarno, ki se dobro vključuje v svoje okolje.

Nova tovarna je v glavnem opremljena z novo, najsodobnejšo in v celoti avtomatsko proizvodno opremo. Novi prostori merijo 2000 kv. m, največ poudarka pa so dali delovnim pogojem. Tako je tovarna svetla, ima dobro prezračevanje, centralno kurjavo in

funkcionalno razdelitev. V novih prostorih so tudi skladišče, garderobe, jedilnica in seveda sanitarije. Tovarna stoji čez cesto, nasproti pri starih prostorih. Tako bodo stare prostore rabili za skladišča, remontne delavnice in za maloserijsko proizvodnjo.

Nova avtomatska oprema omogoča do petkrat večjo proizvodnjo, predvsem pa visoko kakovostno raven in zanesljivost elektrolitov. Večino opreme sta dobavili japonska Chykyo Corp. in italijanska firma Cinomat.

Tovarno so zgradili na takem prostoru, da jo bodo lahko razširili, saj računajo z večjimi potrebami in širitvijo, zlasti bo treba zgraditi večja skladišča. Naj ob tem povemo še to, da so se pri gradnji držali zahtevnih navodil slovenskega Zavoda za spomeniško varstvo. Prav pa bi bilo, da bi Zavod popravil srednjeveški obrambni stolp tik ob tovarni, ki se že podira. To je poleg drugega tudi ena največjih mokronoških znamenitosti, ki v takem stanju kraju ne dela ravno časti.

Slovesna otvoritev nove tovarne bo v petek 5. septembra ob 14. uri. Na slovesnosti bo govoril inženir Marko Bulc, vodja slovenske delegacije v Zboru republik in pokrajin v Skupščini SFRJ. Otvoritev bo v okviru praznovanja občinskega praznika trebanjske občine. Ta slavi svoj praznik 4. 9. v spomin na ustanovitev Gubčeve brigade na Trebelnem 4. 9. 1942. Na ta dan bodo odprli tudi več krajevnih cest, ki so jih pred nedavnim asfaltirali.

KF

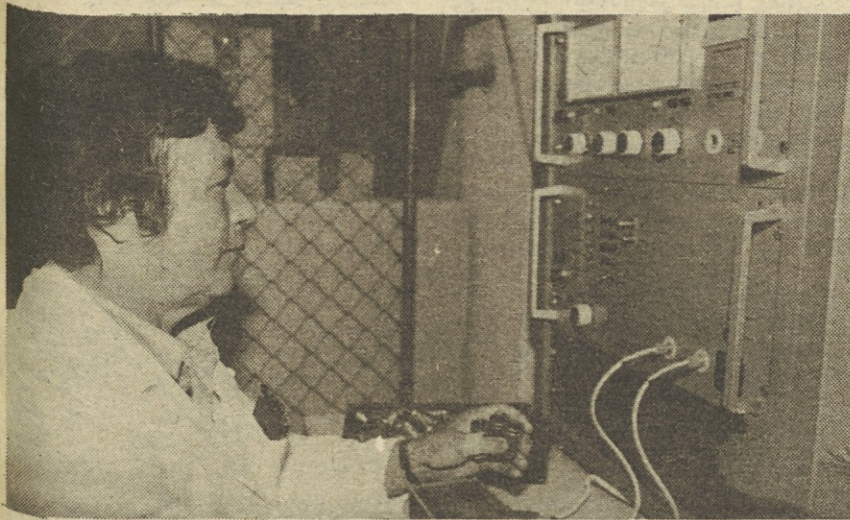
NOVA TOVARNA JE VELIKA PRIDOBITEV

Pred otvoritvijo nove tovarne v mokronoški Iskri smo vprašali nekaj delavcev, kaj mislijo o tej pridobitvi. Vsi so si bili edini v tem, da je kolektiv mnogo pridobil, saj bo lahko naredil več, bolje in v najboljših pogojih. Seveda pa je tovarna velika pridobitev tudi za Mokronog in vso Mirensko dolino.

TONE ZUPET, skladiščnik: Že dvaindvajset let sem v Tovarni elektrolitov, prav od ustanovitve. Nova tovarna so bile naše sanje, na katere smo koamaj upali misliti pred leti. Danes ko stoji, nam veliko pomeni. Lahko bomo naredili mnogo več in mnogo bolje. Delovnih pogojev pred 22 leti in danes v novi tovarni niti ne moremo

primerjati. Takrat smo vse naredili „na roke“, z najmanj zahtevnimi pripravami. Prav zato je bilo delo komplicirano, zahtevno in mnogo truda je bilo treba, da je izdelek izpadel tak, kot so zahtevali dokumenti. Danes pa avtomatika opravi skoraj vse. Z manj truda naredimo mnogo več.

TONČKA ŠVARČ, delavka v kontroli: Predvsem naj povem, da so delovni pogoji v novi tovarni več kot dobri. Ni pretiranega hrupa, čist zrak in primerno na toplem smo. Predvsem pa nam starim „Mokronajzarjem“ mnogo pomeni, da smo po skoro 40 letih dobili tovarno. Leta 1943 so nam tovarno usnja zbombardirali Nemci in potem se je industrija, kolikor je je bilo, stiskala po provizorijih.

Tončka Švarč.

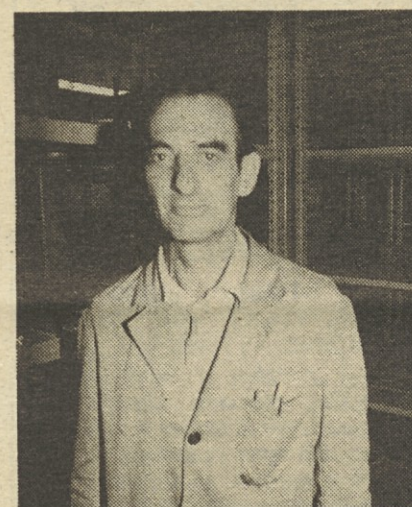
Pavel Dolensšek.

Pred mokronoško šolo stoji monumentalni spomenik Matije Gubca, delo Iskrinega kiparja Jožeta Volariča.

Zdaj pa imamo najsodobnejšo tovarno, ki mnogo pomeni za Mokronog in vso Mirensko dolino, iz katere smo doma delavci Elektrolitov. Škoda, da smo zaradi pomanjkanja denarja naredili tovarno premajhno. Zlasti manjka skladiščnega prostora in tako imamo spravljeno „robo“ na vseh koncih.

PAVEL DOLENŠEK, vzdrževalec: Mislim, da je bil že kar skrajni čas, da nekaj naredimo tudi v tem našem gospodarsko slabo razvitem koncu Slovenije. Seveda takale nova tovarna ni majhna reč za naš komaj 200-članski kolektiv. Posebno veliko je vredno, da smo se avtomatizirali, saj bomo tako naredili mnogo, več in tudi kvaliteta bo gotovo boljša, saj je zdaj človeški negativni faktor skoraj izključen iz delovnega procesa. Tako smo ustvarili najboljše pogoje za prodajo doma in na tujem.

Tone Zupet.

Seveda pa imamo vzdrževalci mnogo več in bolj zahtevnega dela. Saj je toliko elektronike, mehanike, pnevmatike in hidravlike, da se človeku kar v glavi zvrtili. No, za zdaj smo vsemu kos in upam, da bo tudi za naprej tako. Seveda pa se je bilo treba precej učiti in imeti je treba zares odprte oči.

F. Kotar

POTENCIOMETRI IN HIBRIDI

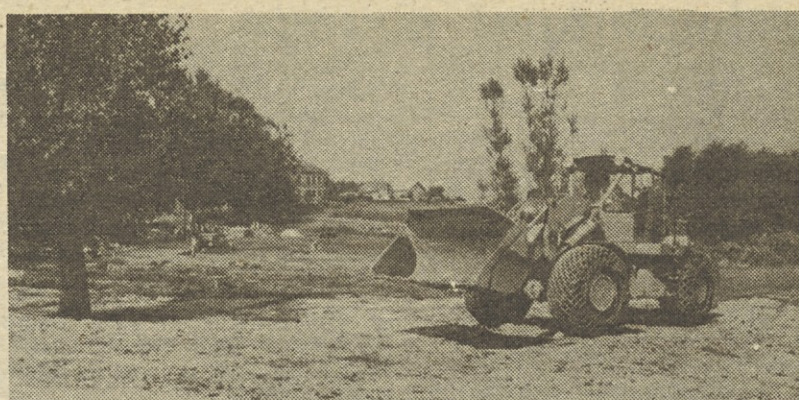
STABILIZACIJA JE PRVENSTVENA NALOGA

TOZD Potenciometri in hibridi je šele letos postala samostojna organizacija združenega dela. Zato smo predsednika DS Franca Žičkarja povprašali, kako so se kaj znašli, kako poslujejo in delajo.

„Delo, poslovanje in samouprava so že v čisto običajnem tiru. Za nas pravzaprav samostojnost ni čisto nova, saj smo bili že nekaj pred ustanovitvijo TOZD samostojna ekonomska enota, s samostojnim delom in obračunom. Družbenopolitično delo in samouprava pa sta še bolj zaživel, saj razpravljamo, sklepamo in odločamo o čisto konkretnih stvareh in o ljudeh, ki jih osebno poznamo. Tudi delegati vse bolj tvorno posegajo v diskusije in radi povedo stališča svojih sindikalnih skupin in svoja mnenja.“

Naša prvenstvena naloga pa je seveda stabilizacija, ki jo zelo rigoročno izvajamo. Pri nas ima vsak oddelek čisto konkretne zadolžitve, vsak posameznik čisto določene naloge zase in za svoje podrejene. O izvajanju ustaljenega programa poročamo mesečno, tako da smo sami sebi kontrola živega in ustvarjalnega dela.

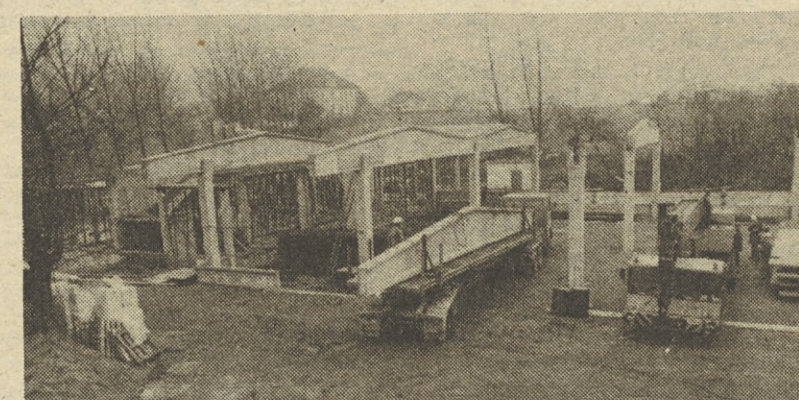
TAKO JE NASTAJALA TOVARNA ELEKTROLITOV

Prve lopate je zasadil buldožer grosupeljskega gradbenega podjetja lani 6. avgusta.

Med gradnjo se je pokazalo, da je gradbišče zelo močvirno, zato so položili točkovne temeljne in stavba „plava“ na nepropustni plastični podlagi.

Lansko jesen so se že pokazali obrisi nove tovarne, ki jih je nakazal železobetonski skelet.

Po prvem maju letos pa so vselili nove stroje v novo tovarno in začeli poskusno proizvodnjo. Pravi užitek je gledati avtomatsko tehnologijo, ki dobesedno bruha elektrolitske kondenzatorje.

Gradbena dela so končana, stavba se lepo vključuje v okolje. Delavci urejajo okolico; ko to pišemo pripravljajo vse potrebno za asfaltiranje okolice in parkirišč. Pri tem imajo velik delež mladinci TOZD Elektroliti, ki so pomagali z udarniškim delom. Asfaltirali bodo zadnje dni pred otvoritvijo.

Franc Žičkar, predsednik DS TOZD.

Želo si prizadevamo uresničiti zlasti boljšo organizacijo dela, boljšo izkoriščenost delovnega časa in predvsem dvigniti kakovost izdelkov, postopkov in odnosov. Ob vsem tem pa dograjujemo sistem nagrajevanja po delu, saj je na dlani, da brez prave stimulacije tudi ni resnih prizadevanj.

Ker prodaja potenciometrov ne teče najbolje, zato širimo dejavnost hibridnih vezij, za katera je mnogo povpraševanja doma in na svetovnem trgu. Hkrati razvijajo nova vezja, zlasti tista, ki smo jih doslej v Jugoslaviji uvažali in tako skušamo zapolniti vrzeli, ki nastajajo zaradi uvoznih restrikcij zlasti z zahoda.

Po drugi strani pa seveda s tem marsikomu prihranimo dragocene devize, ki jih je doslej dajal za uvoz hibridnih vezij.

KF

Poslovanje v I. polletju

Pregled dela in poslovanja v prvem polletju letošnjega stabilizacijskega leta je v Tovarni elektromotorjev in gospodinjskih aparatov Železniki pokazal, da so obdobje uspešno zaključili. Planirana proizvodnja je bila v primerjavi z dinamičnim planom za prvih 6 mesecev letošnjega leta dosežena vrednostno z indeksom 103, količinsko pa z indeksom 95.

Vrednostno in količinsko je letošnja proizvodnja v primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta za četrtno večja, skupna vrednost prodaje pa letošnji s planom predvideni obseg celo prekoračuje za 5 %. Rezultati so nekoliko slabši le pri čistem izvozu, ki ga zaradi znanih restrikcijskih ukrepov niso uspeli realizirati v predvidenem obsegu. Rezultati, ki so jih pregledali ob polletju, pa so vseeno zelo ugodni, še zlasti če upoštevamo podatek, da števila zaposlenih niso presegli, nasprotno, celo zmanjšali. V načrtu za prvo polletje so namreč predvidevali povprečno 833 zaposlenih, načrte pa so uspeli uresničiti celo o z dvema članoma kolektiva manj.

Tudi letos so Železniki močan izvoznik, v občini Škofja Loka celo med najmočnejšimi. V strukturi celotnega prihodka predstavlja izvoz kar četrtno celotne vrednosti!

Vse oblike porabe dohodka, ki jih v letošnjem letu beležijo, so pod planiranimi vrednostmi, zato je na dlani, da so se v stabilizacijska prizadevanja vključili tvorno. Med kategorijami porabe je presežena edino postavka, ki navaja vrednost obresti od kreditov, ki je od planirane večja za 14,8 %. Vzrok za porast je v višjih deviznih tečajih, istočasno pa velja pripomniti, da ima TOZD precejšnje devizne kredite za osnovna sredstva za prejšnjo in sedanjo investicijo.

V letošnjih prvih 6 mesecih so tudi osebnih dohodkov izplačali manj kot so v začetku leta načrtovali. Zaostajanje za planom sicer ni veliko (3,1 %) je pa pomembnejši prispevek uravnoteženju gospodarskega položaja. Hkrati velja poudariti, da so za poslovni sklad namenili kar 36 % več kot so prvotno nameravali, več sredstev pa so izločili tudi v rezervni sklad.

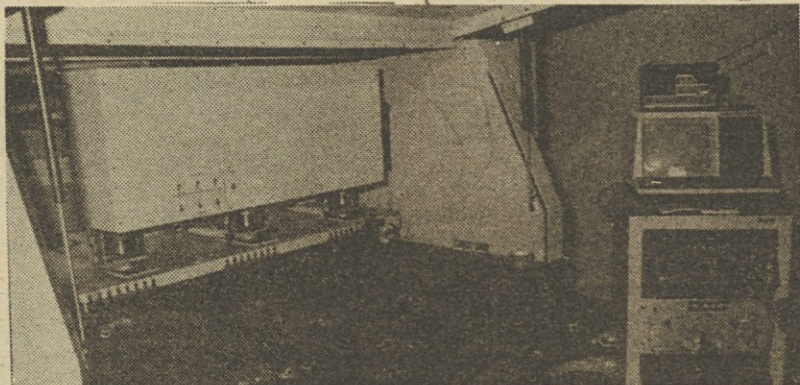
Precejšen korak naprej v primerjavi z lanskimi prvimi šestimi meseci je tudi dohodek na delavca. Le-ta je letos za dobrih 25 % večji, hkrati pa tudi za nekaj manj kot 5 % večji od načrtovanega za letos.

Celoten pregled poslovanja Tovarne elektromotorjev iz Železnikov je nedvomno ugoden, še zlasti ob

dejstvu, da so poslovali v izredno težavnih delovnih in tržnih pogojih.

Pomembno je še, da tudi akumulacija ne zaostaja za predvideno vrednostjo, saj so v prvih šestih mesecih dosegli že 86 % vsote, predvidene za vse letošnje leto!

SF

Najmodernejši stroj za izdelavo najzahtevnejših tiskanih vezij je popolnoma avtomatiziran. Celotni postopek izdelovanja ploščic je programiran, tako da lahko z napravo rokuje tudi nekvalificiran delavec. Stroj na fotografiji predstavlja šele začetek nove dejavnosti TOZD, TV Pržan, ki se bo že v bližnji prihodnosti precej razmahnila!

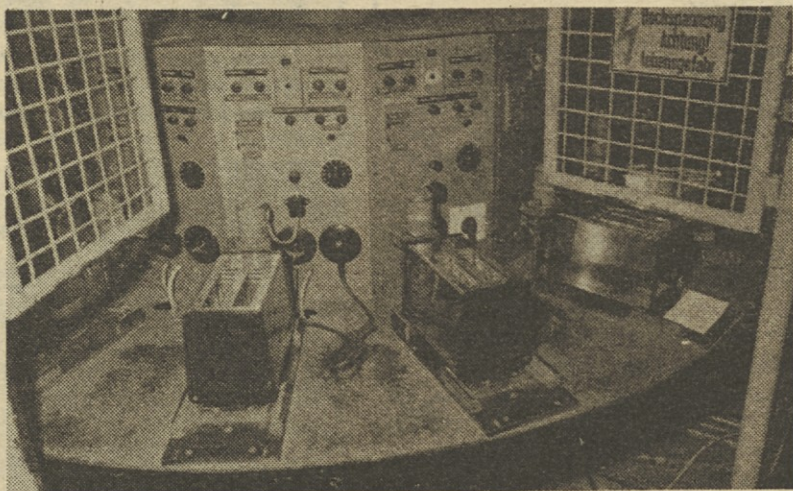
TOZD TGA, RETEČE

**Kar 90%
na
tuji trg!**

Proizvodnjo opekačev kruha, ki so jih pred dnevi v Tovarni gospodinjskih aparatov v Retečah pričeli izdelovati, smo obiskali s fotoaparatom. Proizvodnja, ki temelji na opremi, ki jo je odstopila zahodnonemška firma AEG – Telefunken, Nuernberg, je skoraj izključno namenjena zahodnonemškemu trgu, saj nameravajo doma prodati le okrog 10 % opekačev. Začetek proizvodnje je zaradi carinskih zapletov kar 4 mesece prepozen, zato zdaj delo poteka s polno paro – nadoknaditi je treba zamujeno!

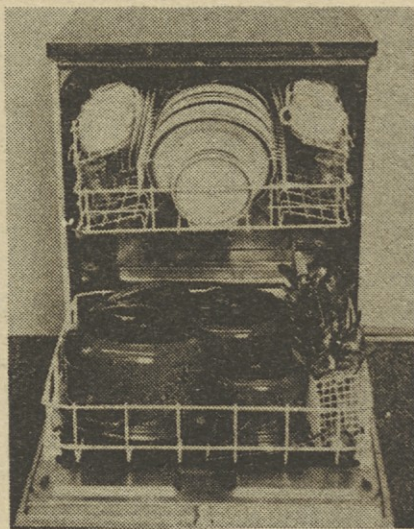

Končni del traku – izdelki že dobivajo končni izgled. Zanimivost opekačev (toasterjev) na sliki je poseben dodatek, ki omogoča praženje žemljic. Sicer pa tople žemljice in izdelke na sliki nista čisto brez povezave – oboje se enako dobro prodaja. . .

Avtomatska naprava za preizkušanje opekačev. Izdelek, ki bo v kuhinji kmalu skrbel za „svež“, topel kruh, ne sme biti nevaren tistemu, ki ga bo uporabljal. Zahtev pa je seveda še več – kvaliteta na prvem mestu!

Stroj za pomivanje posode

Kapaciteta: 12 pogrinjkov; priključna moč: 3000 W; možnost normalnega in biološkega pomivalnega programa. Pomivalni stroj je moč namestiti kot samostojen element, lahko pa ga je tudi vgraditi v kuhinjsko pohištvo, tako da je višina delovne plošče enaka višini ostalih elementov (85 cm). Uporaba stroja je izredno preprosta, 4 normalni in 4 BIO programi pa zadostajo za pomivanje vseh vrst posode, tudi najbolj občutljive. Ob tem še posebno velja pohvaliti priložena navodila za uporabo, ki so izredno izčrpno sestavljena. Izdelek trenutno še ni v redni proizvodnji, ker pa lahko to – in seveda prodajo – kmalu pričakujemo, le še okvirna maloprodajna cena – 26.000 dinarjev.

SF

Sotor, ki so ga letos postavili na dvorišču Tovarne anten in antenskih naprav na Vrhniki že služi svojemu namenu. Že nekaj časa so v njem vskladiščeni repromateriali in polizdelki, namenjeni pa je tudi začasnemu skladiščenju izdelkov, velik pa je 15 x 25 metrov.

INDUSTRIJA AVTOELEKTRICNIH IZDELKOV

Ob koncu leta brez izgube

Za temeljno organizacijo novogoriške Avtoelektrike – Tovarno malih zaganjalnikov vemo, da je vseskozi poslovala z izgubo. Tudi za vzroke vemo, ki so bili take narave, da jih do danes ni bilo moč odpraviti. Nikakor pa jih ne smemo iskati med zaposlenimi, ki prav tako pridno delajo in ustvarjajo kot v ostalih TOZD, ali pa še bolj, kot je bilo nekoli poudarjeno.

Podatki o dosedanjem letošnjem poslovanju te TOZD so dokaj ugodni in vzpodbudni. Realno je pričakovati, da bo letošnje leto eno najuspešnejših doslej, odraz prizadevnosti tega 400-članskega kolektiva. In kako jim je, oz. jim bo to uspelo? O tem, o oceni poslovnih rezultatov tovarne malih zaganjalnikov in o potrebnih ukrepih smo se pogovarjali z direktorjem Humbertom Slejkom.

Iz ocene je razvidno, da se dohodkovni rezultati v veliki meri približujejo planskim predvidevanjem. Kakšni so najpomembnejši elementi na osnovi katerih je izdelana ocena?

Teh elementov je več, naj omenim le nekatere. V letošnjem letu bomo izdelali 378 tisoč izdelkov, oziroma zaganjalnikov za osebna vozila. Ocenjujemo, da bo prodaja na domačem in tujem trgu potekala normalno, po planskih predvidevanjih. Ob koncu leta naj bi bila zaloga 30 tisoč izdelkov, skupna vrednost le-teh ter rezervnih delov in nedovršene proizvodnje pa bo po planskih cenah ocenjena na 50 milijonov din. Stroški izdelavnega materiala se bodo gibal skladno z obsegom proizvodnje, gibanje ostalih stroškov pa bomo tudi v nadalje strogo kontrolirali. Tudi osebni dohodki bodo v okviru planiranih.

Iz ocene se da tudi sklepati, da bo celotni prihodek za 2 % manjši od planiranega, za enak odstotek pa so manjši od planiranih tudi stroški izdelavnega materiala. Ocena vseh porabljenih sredstev skupaj pa je za 3 odstotke manjša, kot smo planirali. Razlog za nedoseganje omenjenih planiranih postavk pa je v nedoseganju letnega plana proizvodnje, ki je bil predvsem posledica manjkajočih pre potrebnih materialov.

V tem polletju torej pričakujete bistveno boljše rezultate poslovanja?

Da, če bomo vsi dosledno uresničevali že sprejeto nalogo za doseganje dobrih rezultatov v proizvodnji, bomo vsekakor zaključili leto s pozitivnim poslovnim rezultatom. Primanjkljaj v prihodku v prvem polletju letos je namreč nastal le kot posledica še vedno neurejenih cen nasproti našim

izdelkom v letošnjem prvem trimeseju ter zaradi motenj v proizvodnji v tem obdobju.

Torej bodo pričakovani rezultati poslovanja v obdobju do konca leta bistveno znižali primanjkljaj v prihodku, ki je nastal v prvem polletju. Tudi moram tudi poudariti, da dajejo rezultati, ki smo jih dosegli v drugem trimeseju prvega polletja kljub velikim zastojem v proizvodnji zaradi pomanjkanja materialov osnovo za ugotovitve, da naša TOZD seveda v normalnih pogojih poslovanja dosega pozitivne rezultate.

Omenili ste normalne pogoje poslovanja. Kakšne ukrepe ste podvzeli, da bo do teh pogojev prišlo?

Na vsak način moramo realizirati predvideno količino zaganjalnikov. To je vsekakor naš osnovni cilj. Z uveljavljanjem dodatne opreme v proizvodnji in nadaljnjo racionalizacijo zaposlovanja zlasti režijskih delavcev, moramo obseg zaposlovanja še znižati, ali pa doseči v proizvodnji boljše učinke od pričakovanih. Kljub nekaterim težavam v preskrbovanju z repromateriali ne smemo dopustiti, da bi prišlo do zastojev, zlasti ne v naši TOZD. Zato apeliramo na službe, ki so za to zadolžene, da posvetijo tem vprašanjem posebno pozornost. Tudi na področju prodaje je treba podvzeti ustrezne ukrepe, da se zagotovi le-ta v takem obsegu, kot je predvidena v tej oceni. Sledili bomo tudi možnostim za spreminjanje cen tako za izdelke v prvem kot v drugo vgradnjo. In ne nazadnje skrbno bomo bdeli in podvzeli vse ukrepe, da ne bi prišlo do povečanja vseh ostalih stroškov poslovanja.

Marko Rakušič

S prvim septembrom letos je odšel v zaslužni pokoj dolgoletni sodelavec Iskre – Avtoelektrike Nova Gorica Peter Vuk. Zaposlil se je 1. julija 1971 in vseskozi opravljal dela in naloge zidarja v TOZD – Tovarni delovnih sredstev. Njegovo delo je vidno na vsakem koraku, saj se je poprijel še tako zahtevnih zidarških del, s kamnom na kamen izpod njegovih rok pa je šestokrat nastala „palča“. Sodelavci so se od Petra prirčno poslovili, mu poklonili spominsko darilo in mu zaželeli še veliko lepih in zdravih dni v zaslužnem pokoju. Za te tepe želje darilo se je toplo zahvalil in obljubil, da bo ob vsaki ponujeni priliki rad prišel ponovno na obisk v Iskro – Avtoelektriko.

Srečanje vezistov

Druga seja odbora za pripravo 9. zbora vezistov NOV

Na njej so se dogovorili, da bo zbor že 20. septembra (in ne 28. septembra kot je bilo prvotno mišljeno) ob 11. uri na Poževem. Udeleženci bodo prišli tja z lastnimi vozili, avtobusi ter vlaki, tako pač kot se bodo za prevoz sami odločili ali eventualno po področnih podoborih dogovorili. Od železniške postaje v Višnji gori pa bo ta dan vozil na Požev avtobus. Vsem vezistom, ki jih imajo v evidenci, so že poslali osebna vabila s prijavnico, katero mora vsak, ki se namerava udeležiti 9. zbora, poslati do najkameje 5. septembra odboru vezistov NOV in POS, Cigletova 15 v Ljubljani, zato da bo le-ta poskrbel za ustrezno število kosil ter spominskih daril. S tem je mišljeno skodelica, žlica ter partizanski golaš s kruhom. S to prijavnico je vsak dobil tudi ustrezno vabilo s potrebnimi informacijami. V njem je rečeno, da naj vsak vezist sotovariša vezista, ki tega vabila ni prejel, o tem obvesti in mu pojasni, da je prav tako vabilen in naj sporoči svoje osebne podatke, kot je ime in priimek, naslov, kjer je deloval kot vezist in kdo bo še z njim prišel na Požev. To naredi lahko na kopiji prijavnice ali pa tudi v obliki svojega pisma. Kdor bi na Poževem želel prenočiti, je potrebno to odboru javiti, da bo poskrbel za ustrezno število rezervacij. Na seji so se dogovorili tudi o vsem drugem, da bo zbor potekal kar najbolj prijetno. Kulturni program bodo podali predvidoma PTT delavci, in sicer njihovi pevci, pihalni orkestri in drugi. Program ne bo strmjen, pač pa v presledkih, jasko da bo čimbolj vabiliv ter prijeten. Pripravili bodo tudi tekmovanje v več športnih disciplinah, kot je vlečenje vrvi, streljanje z zračno puško in podobno. Na prireditveno mesto bo prišla tudi pohodna enota, ki se bo med potjo večkrat oglašala po brezžični zvezi in tako že vnaprej pozdravila udeležence srečanja. Pristone bodo pozdravili tudi radiomaterji širši po Sloveniji, ki bodo po svojih radiopostajah pošiljali pozdravne brzojavke. Na prireditvenem prostoru bodo udeležencem predstavniki Iskre in JLA prikazali nekaj najsodobnejših sredstev za zveze, spoznavanje ter obveščanje.

B. B.

ZAPIS O BENU ZUPANČIČU

Pesnik skojevske mladosti

Poslednjikrat sva se videla pred dobrim letom dni. Kot vedno se mu je mudilo, vendar je našel nekaj trenutkov časa za klepet. Poprosil sem ga, če bi mi dal intervju in bil je takoj za to. „Pokličite me po telefonu kar domov, pa se bova pogovorila in dogovorila,“ mi je dejal ob slovesu in odhitel, boljše, odvihral dalje.

Takšen je bil Beno, vedno v nekem nenehnem zagonu in kmalu po najinem srečanju sem zvedel, da je hudo zbolel. Tako mi je dogovorjeni intervju z njim spleval po vodi ... Toda nič zato. Dobro sva se poznala več kot tri desetletja, se mnogokrat srečevala in razpravljala na najrazličnejših sestankih, od kulturniških do političnih, se pogovarjala o njegovem pisateljskem pa tudi političnem delu, prebrala sem njegovo prozo, pisala recenzije o nekaterih njegovih romanih, gledal filme, posneta po njegovih scenarijih ali pa na podlagi njegovih romanov in ga končno poslušal na sestankih in zborovanjih kot političnega delavca. Skratka, dovolj videvanj in srečanj, osebnih pogovorov za bežen zapis o njem, ki je dobesedno zgoreval v delu, kot da bi se mu nekam nerazumljivo in nespoznavno mudilo ... Zdaj vemo, zakaj. Hotel je storiti in narediti čim več, tako kot pisatelj in politik ... In v tem smislu je storil veliko, za dvoje, troje normalnih človeških življenj.

Spomin nanj mi sega v leta takoj po vojni. Beno je takrat delal v uredništvu tednika Mladina in tam sem tudi sam takrat objavljala svoje prve članke in pesmi. Urednica Mladine je bila takrat Stana Potočnik, ki je kasneje postala Benova žena. To so bili, vsaj danes se mi zdi, tisti zlati aktivistični časi, ko smo izgorevali v navdušenju.

In z njegovo ženo Stano, nekdanjo urednico, ki je rada in z naklonjenostjo objavljala moje prve prispevke, sva se zadnje čase tudi velikokrat srečevala in dolgo pogovarjala. Čeprav se mi je zdela nekam izgubljena in utrujena, je vendar dostojanstveno in zares skojevske prenašala hude čase Benove bolezni. Ko sem jo poslušal, se mi je nenehno zdelo, kako prikritično je včasih življenje, ki je naložilo Benu, temu orjaku in neuničljivemu garaču za konec tolikšno trpljenje. Besedovala sva, se spominjala nekdanjih časov, vendar je bil nenehno med nama prisoten Benov zadnji, poslednji in gigantski življenjski boj, ki ga je pošteno in neutrudno bojeval do konca ...

„Pomisli,“ mi je dejala Stana pred kakim mesecem dni, „Beno je zdaj ponovno prebral celotnega Shakespeara ...“ Oneml sem. Kaj se je res s tem čudovitim Albioncem poslavljaval dokončno od nas, kaj so ga res tako prevzeli in mu tudi dali voljo in pogum stih tega velikega angleškega dramatika v čudovitem Zupančičevem prevodu, da se je kot Ariel v Viharju tako zračno in čisto poslavljaval on, ki je nenehno stal sredi življenja, on, ki smo mu včasih bolj v šali kot zares pravili, da je najboljši pisatelj med našimi politiki in najboljši politik med pisatelji.

Zdaj pa vem, da je bil Beno čez dan politik, aktivist, ki je vestno in sistematično opravljal to službo pošteno in zavzeto, resno in dosledno in da je bil ponoči pisatelj, ki je to svoje drugo opravilo in potrebo, nujno, izpolnjeval prav tako pošteno in zavzeto, resno in dosledno. Za to njegovo sistematičnost, doslednost in resnično garaštvo naj navedem samo droben, konkreten primer. Ko me je tik pred svojo diplomoprošlo, naj mu posodim nekatere skripte in knjige profesorja Ocvirka, mi je ob tem tudi dejal, kdaj mi jih bo vrnil. In res mi jih je prinesel ob dogovorjenem roku, ko pa sem potem pregledoval te svoje skripte in knjige, sem našel v njih z različnimi barvnimi svinčniki podčrtana mesta in odstavke, po katerih sem z lahkoto razbral, kako sistematično in dosledno je Beno preštudiral gradivo za izpite in znal izluščiti iz vsega tisto, kar je bilo bistveno in najpomembnejše.

In še edinstvena črta njegovega značaja. Okusil je namreč tudi slast oblasti, saj je bil med drugim tudi minister, vendar ga oblast nikoli ni prevzela niti pokvarila. Ostal je vedno stari Beno, prijatelj in pisatelj, in dobro se spominjam, kolikokrat je nemudoma in brez pomislekov posredoval za kekega „brata“ po peresu, ki je zašel bodisi v materialne ali pa celo, v glavnem, neupravičene politične „stiske“. Ta človeška poteza njegovega značaja, ko je v trenutku in hipoma domel problem in ga takoj tudi začel reševati, je med njegovimi številnimi znanci, prijatelji in pisateljskimi stanovskimi kolegi uživala vsesplošno spoštovanje in tudi ljubezen. Kajti v bistvu je bil Beno, čeprav na videz robusten in malobeseden, človek dejanj in odločitev, hkrati pa tudi izredno lirična in dobrodušno naravnana duša, ki ji je bil humor (in tega je v njegovih delih precej) tista dragocena in enkratna danost, da si ostal vedno človek v najboljšem smislu te besede, človek s poslušom in z ljubeznijo do malega, vsakdanjega človeka, ki je v njegovem opusu končno tudi našel vso umetniško in literarno upodobitev za vse večne čase.

Sicer pa o Benu najbolje govori njegov obsejni literarni pa tudi politični esejistični opus. Njegovo delo bo treba seveda še sistematično ovrednotiti, vendar pa je že zdaj neizpodbitno dejstvo, da so njegove romane in novele ljudje radi brali, da je bil,

da tako rečemo, „popularen pisec“, čeprav tudi njegovo delo terja zbrano, poglobljeno branje, v katerem je nasutih toliko drobnih dragocenosti, spoznanj in ne navsezadnje humorja, da pomeni njegovo pisanje vsekakor enega največjih dometov sodobne slovenske proze.

Naj za konec tega fragmentarnega in res zelo bežnega zapisa o Benu Zupančiču navedem nekaj svojih misli in odlomkov iz kritike, ali bolje zapisa o njegovem prihodnjem velikem tekstu „Noč in dan“, ki tudi po svoje prča o njem kot pisatelju, kar je tudi predvsem bil.

„Svoj najnovejši roman je pisatelj zasnoval strukturalno dokaj modernistično, čeprav se skozi ves roman prepleta zgodba glavnega junaka, mladince, študenta, železničarskega sina Jošta Kodra, v katerem je seveda mnogo osebnih pisateljevih potez, doživetij, spoznanj in preizkušenj pa tudi mnogo tako imenovanega objektivnega, zgodovinskega, kar daje junaku in njegovi zgodbi trajnejši pomen.“

Noč in dan se kot roman zdi bralcu podoben veličastni in velikanski freski, na kateri je moč videti tako detajle kot celoto. Ta strukturalna dvodimenzionalnost daje delu tudi nekakšen pridih patine, dajne zgodovine nekakega časa in obdobja, ki se je dogajalo sicer pred komaj dobrimi tremi desetletji. Skozi skupino mladincev, tako imenovanih „kolesarjev“, zaživi pred nami nekajetno obdobje Ljubljane, obdobje, ki se začneja tik pred vojno in se konča z osvoboditvijo mesta Ljubljane 9. maja 1945. In v ta časovni razpon je Zupančič dobesedno nagnel na to svojo fresko množico usod in ljudi, likov, ki vsi skupaj, z glavnim junakom vred posebejajo in znova oživljajo Ljubljano iz njenih najbolj tragičnih, a tudi najbolj junakiških in velikih dni njene zgodovine. Vendar pisatelj v nobenem primeru ni hotel biti v svojem pisanju patetičen, črnel in za vsako ceno herojski. Nasprotno, očitno je na eni strani stremel po čim večji objektivizaciji pripovedovane snovi, zato najdemo v romanu vrsto

prizorov in dogodkov ljubezenske narave, čisto človeških omahovanj, težav, strahu, porazov in celo nasprotovanj. Vse to daje tej freski objektivni, človeški in s tem tudi verjetnostni pomen, čeprav je na drugi strani tudi res, da je pisatelj kot soudeleženelec in soustvarjalec zgodbe in pričevanj čustveno, skoraj romantično navezan na svoje junake kot na čas in na Ljubljano samo.

Ta intimna, lahko bi rekel romantična nota spominov in otožnosti, hkrati pa čudovito pomnjenje na našo skojevske, romantično-heroično mladost ponuja romanu tisto zlahkno, humano prvinjo, ki daje Zupančičevemu sporočilu ob vsej objektivnosti tisti umetniški in človeški pomen, ki bo bralcu današnjih dni bolj kot dokumenti in zgodovinsko, neosebno poročanje oživil pred njegovimi duhovnimi očmi del zgodovine našega narodnoosvobodilnega boja, konkretno boja celotnega mesta Ljubljane, mesta, ki je kot prvo med jugoslovanskimi mesti prejelo iz rok maršala Tita tudi priznanje mesta heroja.

Doslej najboljše Zupančičev prozni tekst je vsekakor obogatitev naše sodobne proze, korak naprej v pisateljevem razvoju in zorenju, saj je tako, kot vsa njegova dosedanja dela, globoko zakoreninjen v naši pretekli ali sedanj stavnosti, neobremenjen dogmatsko in shematično in v nekem smislu najodličnejši izraz časa in vonja naše sočasne dobe, izvirajoče iz neposredne preteklosti. Roman Dan in noč pa je še zlasti zanimiv in pretresljiv za tiste, ki so to obdobje skupaj s pisateljem neposredno doživljali, delovali v njem in se v njem borili, skratka, to je čudovito in prelepo otožno sporočilo o najlepših letih našega mladenišтва, o skojevski, romantični mladosti vseh tistih, ki smo to osebno doživljali, pa tudi dostojen spomenik vsem tistim, ki jih danes ni več, a so zato ostali upodobljeni tudi na tej ljubljanski freski za vse čase.“

In z njimi sedaj skupaj tudi pesnik skojevske mladosti, pisatelj Beno Zupančič.

Dušan Željnov

NOVO V GALERIJAH GORENJSKEGA MUZEJA

V petek, 29. avgusta so v mali galeriji Mestne hiše v Kranju odprli razstavo slik in plastik Zlate in Jožeta Volariča. Dela obeh likovnih umetnikov, ki sta tudi člana Društva likovnikov Iskra, bodo prav gotovo pritegnila slehernega ljubitelja umetnosti.

V galeriji Prešernove hiše je bila istega dne otvoritev razstave akvarelov Viljama Jakopina iz Ljubljane.

V galeriji Mestne hiše pa je odprta razstava del akademkega slikarja Andree Verlona. Razstavo je posredoval Avstrijski kulturni institut v Zagrebu. Vse razstave bodo odprte do 24. septembra 1980.

A. B.

Plastika Jožeta Volariča.

Otvoritev razstave del Zlate in Jožeta Volariča.

KULTURNA KOMISIJA PRI SINDIKALNI KONFERENCI ISKRE ELEKTROMECHANIKE

IN

FOTO-KINO SEKCIJA „ISKRA“ PRI FOTO-KINO KLUBU „JANEZ PUHAR“ V KRANJU

PRIREJATA V POČASTITEV 29. NOVEMBRA IN 70-LETNICE FOTO-KINO KLUBA „JANEZ PUHAR“:

- A. VIII. Iskrino razstavo fotografij
- B. II. Iskrino razstavo barvnih diapozitivov
- C. VI. festival amaterskega filma

TEMA JE PROSTA.

Pogoji za sodelovanje:

1. Pravico sodelovanja imajo člani SOZD Iskra.
2. Vsak avtor lahko pošlje največ:
 - A) 10 fotografij formata 30x30 cm ali izvedenke iz tega formata;
 - B) 10 diapozitivov formata 5x5 ali 7x7 cm — zastekleni;
 - C) 3 filme formata 8 mm, ali super 8 mm.
3. Žiriji bodo predložena samo tista dela, ki še niso bila prikazana na Iskrinih razstavah in festivalih.
4. Dela morajo biti označena z običajnimi podatki.
5. Dela bodo ocenjeval strokovne žirije. Člani žirij bodo določeni naknadno. Odločitve žirij so dokončne.
6. Nagrade: V vseh skupinah (A, B in C) bodo podeljene:
 - zlata medalja za posamezno delo in kolekcijo,
 - srebrna medalja za posamezno delo in kolekcijo,
 - bronasta medalja za posamezno delo in kolekcijo.
7. Vsi avtorji bodo dobili katalog in priznanje za sodelovanje.
8. Organizator si pridržuje pravico reproduciranja del za propagandne namene, ki sodijo v okvir razstav in festivala.
9. Organizator se obvezuje, da bo s sprejetimi deli ravnal pazljivo, vendar pa ne odgovarja za poškodbe, ki bi nastale med transportom.
10. Koledar:
 - Sprejem del do: 21. 10. 1980
 - ocenjevanje: 29. 10. 1980
 - razstava — festival: 26. 11. 1980
 - vračanje del do: 31. 12. 1980
11. Dela pošljite v varnih ovitkih na naslov: SINDIKALNA KONFERENCA ISKRA ELEKTROMECHANIKA ZA FOTO-KINO SEKCIJO „ISKRA“ Savska loka 1, 64000 KRANJ ali pa jih oddajte članom izvršnega odbora sekcije.

Pripravljali odbor

Prebrali smo za vas

„Odločitve“, spominski zapisi znanega partizanskega borca in organizatorja Franca Lubeja—Drečeta, so vsekakor knjiga, ki nas ne seznani samo z življenjsko potjo pisca, temveč tudi s številnimi in usodnimi dogodki, ki so spremljali našega avtorja v več kot polstoletnem njegovem družbenem in političnem udejstvovanju. Sicer nosijo „Odločitve“ podnaslov „Boj za demokratizacijo sokolstva na Slovenskem“ in zares je skoraj polovica Lubejevega pisanja namenjena zgodovini sokolstva na Slovenskem, v katerem je Lubej nedvomno odigral pomembno organizacijsko in tudi družbeno vlogo. Kajti v zgodovini NOB je ugotovljeno dejstvo, da se je demokratično krilo Sokola v Sloveniji ob fašističnem napadu na Jugoslavijo pridružilo patriotskim in naprednim silam in z njimi na pobudo Komunistične partije Slovenije ustanovilo Osvobodilno fronto slovenskega naroda. Zato pa je bila naloga prikazati in dokazati nastanek, razvoj tega „demokratičnega krila“ na podlagi stvarnega dogajanja pred in med revolucijo toliko bolj zapletena in zahtevna, prav zato pa tudi odlagana od leta do leta, dokler se ni naš avtor končno odločil, tudi na prigovarjanje sodelavcev v Sokolu, da se je lotil tega obširnega in potrebnega dela.

In tako beremo v prvi polovici knjige hkrati s sokolsko problematiko tudi popis življenja Franceta Lubeja, ki se je kot učiteljski udeležil prve svetovne vojne, po njej bil prostovoljec Koroške legije, nakar se je preselil v Ljutomer, kjer se je mimo učiteljevanja predano posvetil sokolskemu in širšemu družbenemu delu. Leta 1933 so ga na njegovo željo premestili na delo v načelništvu Zveze Sokola Kraljevine Jugoslavije v Ljubljano. Ko je v sokolski organizaciji po preselitvi načelnistva v Beograd prišlo do krize, je prevzel dolžnosti načelnistva Sokola I — Tabor v Ljubljani ter podnačelnika ljubljanske župe z 78 društv. Tu je nastal ob njegovem aktivnem sodelovanju zametek progresivne demokratizacije v Sokolu, ki je povzročila globoko notranjo diferenciacijo v sokolskih vrstah, saj se je strankarsko opredeljeno vodstvo Zveze SKJ temu procesu postavljalo po robu z vsemi dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi. Vrhunec konfrontacije je nastopil leta 1939 z znamenitim procesom na Taboru (in prav štirideseti obletnici tega procesa je avtor tudi posvetil svoje delo), ko so se demokratične sile dokončno razšle z režimu vdano uradno organizacijo ter se v nadaljnjem razpletu dogodkov znašle v vrstah Osvobodilne fronte ter partizanskih borcev za osvoboditev slovenskega naroda.

V drugi polovici knjige pa Lubej pripoveduje o ustanovitvi OF, ko je sam postal član njenega Plenuma in izvršnega odbora mladinske OF, 1942 leta pa član izvršnega odbora OF ter poverjenik za prosveto v SNOS. Aprila 1946 pa ga je ustavodajna skupščina izvolila za sekretarja prezidija Ljudske skupščine LRS in je na tem položaju ostal vse do ukinitve prezidija in svoje upokojitve leta 1953. Tudi ta del knjige je prepoln dokumentarnih in tudi čisto osebnih zapisov doživetij in dogodkov med NOB, kar vsekakor daje tej knjigi spominov svoje določene razsežnosti, saj mimo čisto avtorjevih spominskih zapisov, zadeva pomembno predvornjo in medvojno obdobje naše moderne in sodobne zgodovine.

„Odločitve“ je izdala založba Partizanske knjige v opremi Janeza Suhadolca.

Nogomet, odbojka, šah

V počastitev 20-letnice Tovarne Keramičnih kondenzatorjev v Žužemberku se je letos zvrstila že vrsta prireditve. Prejšnjo soboto, 30. avgusta pa so se v okviru praznovanja domači športniki s športniki TOZD s katerimi v tej tovarni več proizvodno sodelujejo. Moči so merili TOZD Keramični kondenzatorji, Elektromotorji iz Železnikov in kranjska Stikala. Pogrešali pa smo mlade iz TOZD Keramika. Tekmovali so na dvorišču žužemberške osnovne šole. Na mlade železnikarje sem naletel že spotoma, na Muljavi so se ustavili pred „Obrščakom“ in ko sem jih vprašal, kako gresta skupaj šport in „Obrščak“, so mi razložili, da so se ustavili tu le zaradi kulturne

tradicije in za konzultacijo o strategiji in tehniki tekovanja. No, je bilo pač treba verjeti.

Pred tekmo so gostitelji zbrane športnike (bili so sami fantje) lepo pozdravili pod zastavami ob razstavljenih pokalih. Namestnik predsednika sindikata Franc Zupančič je dejal:

Lep pozdrav vsem športnikom — udeležencem našega srečanja, na katerem si boste pomerili svoje športne veščine in znanje v disciplinah: odbojki, malem nogometu in šahu.

Današnje srečanje je organizirano v počastitev 20-letnice ISKRE v Žužemberku. V teh dveh kratkih desetletjih se je mnogo

Odbojka je bila v znamenju tehnike (in sreče).

spremenilo, naš cilj je nadaljni razvoj in čimprej doseči razvoj ostalih krajevnih skupnosti v občini Novo mesto. Z razvojem industrije se razvijajo tudi vse ostale dejavnosti med katere spada tudi športno udeleževanje. Naš cilj je in mora biti še večja

aktivnost. „Zdrav duh v zdravem telesu“ naj bo geslo tudi današnjega srečanja. Ni bistveno zmagati, temveč športno tekmovali za čim boljša rezultata.

Na današnjem srečanju nastopajo ekipe TOZD-ov s katerimi sodelujemo na po-

Možganska napetost pri šahovskem dvoboju.

VARNOST V PROMETU

SESTAVNI DEL DRUŽBENE SAMOZAŠČITE

Republiški odbor sindikata delavcev prometa in zvez in odbor RS ZS Slovenije za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito sta organizirala 2. junija posvetovanje o varnosti v prometu. Julij Planinc, predsednik odbora RS ZSS za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito je v razpravi predlagal, da bi se morali zavzemati za nenehno vzgojno-izobraževalno in preventivno delovanje ter krepitev prometne kulture vseh udeležencev v prometu. V sredstvih javnega obveščanja, predvsem v glasilih združenega dela, naj bi uvedli rubrike „Varnost v prometu“.

Varnost v prometu je potrebno obravnavati kot sestavni del družbene samozaščite. Temelji na odgovornem in zavestnem sodelovanju vseh družbenih dejavnikov pri preprečevanju dejanj in razmer, ki ogrožajo varnost udeležencev v prometu.

Najbolj pereče je stanje na področju cestnega prometa, kjer je krvni in materialni davek še vedno izredno visok. Statistika in analize sicer kažejo na upadanje absolutnega števila prometnih nesreč v obdobju zadnjih dveh let. Razveseljiv je podatek, da smo v prvem četrtletju letošnjega leta zabeležili kar 43 % manj prometnih nesreč kot v enakem obdobju lani (podatek velja za nesreče s posledicami).

V naslednjem srednjeročnem obdobju ne bo mogoče v posodobitev prometne infrastrukture vlagati toliko sredstev, kot bi jih sicer naše združeno

delo in ostali koristniki želeli in potrebovali. Zato bomo morali nameniti večjo pozornost vzgojno-izobraževalnemu in preventivnemu delovanju, kot tudi tehničnemu stanju vozil in signalno-varnostne opreme v vseh vrstah prometa.

Vloga sindikatov pri zagotavljanju

Veliko preveč je takšnih, ali še hujših pogledov na naših cestah.

IZLET V ČSSR

ISKRA INVEST SERVIS prireja sedaj že tradicionalen izlet v ČSSR z avtobusom, v času od 27. 09. do 01. 10. 1980.

PROGRAM POTOVANJA

1. dan — sobota — 27. 09.

Odhod avtobusa iz Kranja (pred hotelom Creina) ob 05.00 uri zjutraj, iz Ljubljane — Trg osvoboditve (pred Univerzo) ob 05.30 uri. Peljali se bomo prek mejnega prehoda Šentilj, mimo Gradca na Dunaj, kjer bo krajši postanek. V ČSSR bomo vstopili na mejnem prehodu Mikulov in nadaljevali pot po Moravski do Vyškova, ki leži 35 km severneje od Brna. Nastanitev v hotelu, večerja in nočitev.

2. dan — nedelja — 28. 09.

Po zajtrku si bomo ogledali glavno mesto Moravske — Brno. Po ogledu njegovih znamenitosti se bomo napotili v industrijsko mesto Blansko, kjer nas bodo pričakali gostitelji iz delovne organizacije METRA, ki proizvaja električne merilne instrumente. Prespali bomo v Vyškovu.

3. dan — ponedeljek — 29. 09.

Po zajtrku se bomo odpeljali v Prago. Nastanitev v hotelu, kosilo, popoldne prosto za nakupovanje ali individualne ogleda. Po večerji je možen skupinski obisk ene od poznanih praških pivnic.

4. dan — torek — 30. 09.

Dopoldne bo organiziran ogled Prage, prave zakladnice kulturno-zgodovinskih spomenikov. Po kosilu se bomo odpeljali 40 km proti jugu, kjer si bomo ogledali lovski grad Konopište. Povratek v Prago, večerja in prenočitev.

5. dan — sredo — 01. 10.

Po zajtrku odhod iz Prage, na poti proti češko-avstrijski meji si bomo ogledali še grad Hluboko. Zadnji postanek na Češkem bo v Čeških Budejovicah, kjer bo kosilo. Čez mejni prehod Dolne Dvorište, skozi Linz in prek Visokih Tur, bomo nadaljevali pot domov, kamor pridemo v poznih večernih urah.

CENA IZLETA je 3.500 din za osebo. Pri prijavi je treba vplačati akontacijo 1.500 din.

Prijave sprejema: ISKRA INVEST SERVIS, Dejavnost za rekreacijo in letovanje, Ilirska 27, Ljubljana, telefon: 325-587.

ČASOPISNE NOVICE

Glas iz Kranja je objavil fotografijo in kratek tekst o gradnji nove proizvodne hale v Iskri v Železnikih. Hala bo nared letoš ob koncu leta, namenjena pa je za proizvodnjo elektromotorjev in gospodinskih aparatov.

„Velik uspeh Iskrine avtomatike“ naslov članka, ki ga je objavil beograjski Privredni pregled. V njem informira bralce, da je Iskra končala montažna dela pri avtomatizaciji hidroelektrarne Sjenica tako, da je to prvi energetski objekt pri nas brez stalne posadke. Hidroelektrarna razpolaga z enim samim agregatom moči 40 megavatov, vodo pa zbira veliko akumulacijsko jezero.

Za hidrocentralo Sjenica je Iskra izdelala celotno opremo za zaščito agregata in daljinovoda, naprave za vključevanje in izključevanje, lokalno signalizacijo, ustrezne instrumente, komandno mizo itd. Vgradila je tudi posebno avtomatsko napravo, ki registrira vse podatke in jih pošilja hidroelektrarni Bistrica, odkoder je daljinsko krmiljena.

Naši razgledi so objavili v članku pod naslovom „Likovni zapiski“ kritiko razstave društva likovnikov Iskra, ki jo je napisal dr. Ivan Sedej.

„V nasprotju s drugimi skupinami razstavljalcev ugotavljamo pri razstavi likovnikov Iskre krepak kakovostni premik in v mnogih primerih že kar profesionalno znanje in tudi trdno likovno usmeritev. Tako se srečujemo s sadovi večletnega zorenja, ki že prinašajo prve resnejše rezultate. Ne gre samo za krajine in preproste figuralne kompozicije ali tihožitja, marveč tudi za bolj zahtevna iskanja v svetu oblik. Poleg okorne risbe in barv, ki izpričujejo hotenja nekaterih začetnikov, bleste elegantno izrisane kompozicije, ob naivni interpretaciji sanjskih krajev srečamo izredno visoko raven slikarske spretnosti in prefinjen občutek za barve. — Tako se likovniki amaterji, ki jih združuje pripadnost k veliki delovni organizaciji, predstavljajo s svojimi najboljšimi deli kot pisana in hkrati homogena skupina. Visoko kakovostno poprečje je nedvomno rezultat pridnega dela, študija in ne nazadnje medsebojnega vplivanja in hrabrenja — vse to pa je garancija, da bo naslednja razstava še boljša.“

Tržaško Gospodarstvo je v svoji zadnji številki objavilo na prvi strani propagandni članek z naslovom „Vodilna delovna organizacija na področju elektronike uspešna na svetovnem trgu.“ V njem so generalni podatki o našem podjetju s proizvodnjo in o zunanjetrgovinski dejavnosti.

Sestavljena organizacija Soko iz Mostarja gradi tovarno kompresorjev, ki bo začela z delom v začetku naslednjega leta. To bo prva tovarna v državi, s katero naj bi Soko prihranil poldrugo milijardo deviznih sredstev, ki smo jih do sedaj porabili za uvoz kompresorjev. Že naslednje leto naj bi v Mostarju izdelali 300.000 kompresorjev, leta 1984 pa že 1.200.000. Sedaj potekajo zaključna dela v proizvodni hali in že naslednji mesec bodo pričeli montirati opremo. Privredni pregled, ki je objavil to vest pa nadaljuje z ugotovitvijo, da sicer v tovarni Soko nimajo problemov glede prodaje končnih izdelkov, to je kompresorjev, ne vedo pa še danes, katero jugoslovansko podjetje jim bo dobavljalo elektromotorje. Čeprav so v državi trije proizvajalci elektromotorjev, pride v poštev edino nakup motorjev iz Iskrine tovarne v Idriji. Proizvajalec cetinski Obod se je namreč preusmeril na izvoz elektromotorjev, prilipski Mikron pa izdeluje premajhne serije, da bi lahko pokrili potrebe nove tovarne v Mostarju. Člankarica Mirjana Ilić zaključuje svoje poročilo, da preostaja le še nekaj mesecev do začetka proizvodnje in, da je zadnji trenutek pri preskrbi proizvodnje z reprodukcijskim materialom.

Sodeč po dosedanjih izkušnjah, dobivajo naročila iz tujine samo tisti slovenski kolektivi, ki so razvili visoko raven tehnologije. Verjetno sta pri tem najbolj zanimiva primera Litostroja in Iskre. Litostroj je razvil celotno proizvodnjo na lastnih tehnoloških rešitvah in s svojimi patenti. Sedaj je na poti, da podvoji proizvodnjo in, da se loti tudi največjih turbin za hidroelektrarne. Iskra je delno na temelju kupljene licence, po večini pa s svojim znanstvenorazvojnim delom postala največji slovenski izvoznik. Njena usmeritev je, da bi v naslednjih petih letih uresničila devizno realizacijo milijardo dolarjev. Tako začenejo beograjske IT novine rubriko z naslovom Reklji so ..., v kateri v nadaljevanju odgovarja predsednik kolegijskega poslovnega organa sestavljene organizacije združenega podjetja Strojegradnje Slovenije Boštjan Barborič.

Tihomir Živanović, dipl. inž. iz republiškega sekretariata za promet objavlja v IT novinah vse domače proizvajalce s področja telekomunikacij in njihovo licenčno sodelovanje s tujino, pri čemer je srž članka, zakaj se vsi proizvajalci ne združijo in prihranijo velika sredstva.

Napred iz Valjeva objavlja v članku „Iz prakse združenega dela“ primer kruševske tovarne tekstilnih strojev, kjer so imeli do sedaj 30-krat večji uvoz od izvoza. Letos pa so uspeli znižati uvoz tako, da je samo 4-krat večji od izvoza. To jim je uspelo predvsem zaradi dobrega sodelovanja z domačimi proizvajalci sestavnih delov. Za kruševsko delovno organizacijo „Tekstilne mašine“ bo sestavne dele izdelovala v prihodnje tudi Iskra.

V izvršnem svetu skupščine SR Slovenije so potekali razgovori o uresničevanju ukrepov za stabilizacijo gospodarstva in za uravnoteženje devizne in plačilne bilance. Pogovarjali so se predsednik izvršnega sveta Janez Zemljarič in predsednik gospodarske zbornice Slovenije Andrej Verbič, nekateri člani izvršnega sveta in predstavniki republiškega komiteja za mednarodno sodelovanje ter predstavniki bank in pomembnejših organizacij združenega dela — med njimi tudi naše Iskre.

Izvršni svet skupščine občine Kranj je razpravljal in sprejel predloge o prednostnih investicijskih programih. Na prioritetni listi je na prvem mestu program Iskre in sicer miniiturni monitor s tekočimi kristali. Glas iz Kranja, ki je objavil to vest, že v naslovu ugotavlja, da se v kranjski občini zmanjšuje obseg investicij.

Splitska Slobodna Dalmacija, ki sorazmerno redko objavlja vesti o Iskri, je s poudarkom objavila obisk podpredsednika administrativnega sveta LDR Koreje Ho Dama v Sloveniji in posebej v Iskri. Slobodna Dalmacija omenja, da je visoki gost iz prijateljske Koreje pokazal veliko zanimanje za tehnologijo in plasma izdelkov tega kolektiva na tuja tržišča.

Tudi titograjska Pobjeda je dnevnik, ki redko prinaša vesti o Iskri. To pot se je lotila problema iznajditeljev v organizacijah združenega dela in omenja, da je največje število patentnih prijav prijavila lani Iskra in sicer s področja elektronike.

Izvečke iz referata člana našega kolegijskega poslovnega organa dipl. inž. Miloša Kobeta o strategiji tehnološkega razvoja Iskre in njene elektronike je pripravila za Privredni pregled Mirjana Petrovič.

Zbrai in uredil Marjan Kralj

Družbeni dogovor o inovacijah

PRILOGA K ISKRI, ŠTEVILKA 33

Z namenom, da pospešimo gospodarski in splošni družbeni napredek z večanjem znanja v strukturi dela in s hitrejšim ustvarjanjem in prenašanjem znanja v razvojne procese naše družbe, sklepamo udeleženci:

- Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije
 - Zveza sindikatov Slovenije
 - izvršni svet skupščine SR Slovenije
 - raziskovalna skupnost Slovenije
 - izobraževalna skupnost Slovenije
 - Gospodarska zbornica Slovenije
-

Družbeni dogovor o inovacijah

I. Splošna izhodišča

1. Razvoj naše družbe je v pogojih sodobne znanstveno—tehnične revolucije usodno odvisen od tega, kako hitro in intenzivno bomo v sistemu socialističnega samoupravljanja uresničevali povezavo in sintezo razvoja družbenih odnosov, materialno ekonomskega napredka in znanstveno tehnološke revolucije.
2. Uvajanje znanja v družbene razvojne procese mora potekati v sodelovanju in v skladu z interesi večine delovnih ljudi sočasno s poglobljanjem samoupravnih socialističnih odnosov, da bi v čim večji meri zagotovili uveljavljanje idej, znanja in interesov delavskega razreda.
3. Prizadevanja za uresničenje bistvenih usmeritev našega razvoja na področju razvoja samoupravnih odnosov, hitrejšega gospodarskega napredka, zviševanja produktivnosti dela, ekonomičnosti in rentabilnosti poslovanja, stabilizacije gospodarstva, enakopravnega vključevanja v mednarodno delitev dela, izboljšanje pogojev dela in življenja, varstva okolja ter krepitve obrambne sposobnosti in varnosti dežele, bo mogoče v sodobnih pogojih hitreje uresničevati z aktiviranjem ustvarjalnega potenciala slehernega delovnega človeka ter z vnašanjem znanja in strokovnosti v vsa delovna okolja v družbenem reprodukcijskem procesu.
Izhajajoč iz kadrovskih, surovinskih, energetskih in prostorskih značilnosti slovenskega prostora ter potrebe po dolgoročnem preseganju neenakopravne odvisnosti od zunanjega sveta se odpira glavna možnost razvoja naše družbe z aktiviranjem kvalitativnih razvojnih dejavnikov, med njimi predvsem večje udeležbe znanja v strukturi dela in v mednarodni menjavi.
4. Splošni družbenoekonomski pogoji morajo biti prilagojeni zahtevam po intenzivnejšem vključevanju znanja v družbene razvojne procese, zlasti pogoji ustvarjanja, pridobivanja in delitve dohodka in osebnih dohodkov, odnosi med ponudbo in povpraševanjem, kadrovska politika, integritetnost gospodarstva in drugi, ki so osnovni pogoj in gibalno za aktiviranje ustvarjalnih pobud delovnih ljudi ter za njihovo strokovno rast, s tem pa tudi za uspešno izpeljavo inovacijskih procesov.
5. Inovacijski procesi so praviloma kompleksni procesi, ki tečejo od zamisli do njene realizacije in v njih sodeluje vrsta dejavnikov od množično inventivne, raziskovalne, prek

projektivne, svetovne, inženiring in investicijske dejavnosti do proizvodne, tržne oziroma družbene realizacije novosti ter njene pravne zaščite.

Sele združevanje dela, znanja in sredstev ter povezovanje različnih dejavnikov v sklenjene inovacijske procese vodi ob ugodni družbeno-ekonomski motivaciji do družbeno učinkovite inovacije in omogoča ustrezno vrednotenje dela vsakega posameznega člana.

II. USMERITEV INOVACIJSKE POLITIKE

6. Udeleženci bomo spodbujali uveljavljanje množičnega inventivnega dela (izumiteljstva, novatorstva in racionalizatorstva) kot sestavnega dela delovnega procesa z urejanjem odnosov na tem področju v samoupravnih splošnih aktih o medsebojnih razmerjih v združenem delu ter o ustvarjanju in delitvi dohodka in osebnih dohodkov z namenom, da se kontinuirano izboljšujejo rezultati dela ter humanizirajo pogoji dela.

Gospodarska zbornica Slovenije in Zveza sindikatov Slovenije bosta pripravili predlog samoupravnega sporazuma, s katerim bodo tozdi prevzeli obvezo, da ustvarijo pogoje za razmah inovacijskih prizadevanj, da bodo določili načine za stimuliranje novatorjev, racionalizatorjev, izumiteljev ter drugih delavcev, ki s svojimi ustvarjalnimi sposobnostmi in znanjem bistveno prispevajo k razvoju ter da bodo medsebojno izmenjavale ter omogočale uporabo inventivnih in inovacijskih dosežkov.

7. Gospodarska zbornica Slovenije in raziskovalna skupnost Slovenije bosta na osnovi družbenih planov in tozdov ter njihovih asociacij pripravili predlog dejavnosti, s katerimi bi se lahko enakopravno in konkurenčno vključevali z domačo inovacijo v mednarodno delitev dela ter prek delegatov predlagali ustrezno usmeritev inovacijskih potencialov.

Na ta izbrana področja bomo usmerili domače inovacijske potenciale in si prizadevali za razvoj kompleksne procesne tehnike ter za opravljanje kompletnih projektantskih in inženiring storitev za domače potrebe ter za izvoz.

8. Udeleženci bomo ustvarjali pogoje za organiziran in družbeno usklajen, hiter, racionalen in ustvarjalen prenos tujega znanja v skladu s posebnim družbenim dogovorom o skupnih vlaganjih ter nakupu patentov in licenc v tujini ter s samoupravnimi sporazumi, sklenjenimi na njegovi osnovi.

9. Udeleženci bomo uveljavljali princip dohodkovne soodvisnosti vseh členov inovacijske verige v smislu participacije na ekonomskem učinku inovacije v skladu z vložnim delom in sredstvi.

III. SAMOUPRAVNI ODNOSI IN ORGANIZIRANOST NOSILCEV INOVACIJSKIH PROCESOV

10. Udeleženci bomo povezovali in usklajevali programe raziskovalne dejavnosti tako v samostojnih raziskovalnih zavodih in visokem šolstvu kot v raziskovalnih enotah v gospodarstvu in družbenih dejavnostih in to uveljavljali v planiranju in financiranju teh programov.

Prizadevali si bomo za formiranje povezanih raziskovalnih skupin, skupno uporabo opreme, dokumentacije, usklajeno strokovno rast, da bi tako zagotovili ustrezno programsko usmeritev ter smotni razvoj in izrabo raziskovalnih zmogljivosti.

Nosilka koordinacije je raziskovalna skupnost Slovenije.

11. Spodbujali bomo krepitev vseh inovacijskih zmogljivosti in drugih dejavnikov, tako tistih za potrebe neposredne proizvodnje kakor tudi tistih s področja družbenih dejavnosti, ter usmerjali delo na izboljševanje proizvodov in delovnih postopkov ter stalni prenos znanja v te procese.

Prizadevali si bomo za formiranje in usposobitev stalnih organizacijskih oblik za organizacijo in vodenje množične inventivne dejavnosti.

Prizadevali si bomo usposobiti in zagotoviti kontinuiteto delovanja inovacijskih skupin za realizacijo ključnih objektov dolgoročne usmeritve Slovenije.

Nosilci Gospodarske zbornice Slovenije, Zveza sindikatov Slovenije in raziskovalna skupnost Slovenije.

12.

Spodbujali bomo vlaganja v inovacije in povezovanje razvojnih kapacitet v asociacijah združenega dela, da bi zagotovili optimalne možnosti za uresničevanje inovacijskih programov, razvoj potrebnih kadrov, opreme, sistema informacij in skupnega nastopanja na tržišču.

Posebej si bomo prizadevali za razvijanje in vnašanje inovacijske dejavnosti v hitrejši in skladnejši razvoj manj razvitih območij in manj razvitih obmejnih območij.

Nosilki Gospodarska zbornica Slovenije in zveza sindikatov Slovenije.

13.

Zavzemali se bomo za bolj povezano in usklajeno delo svetovalnih, projektantskih in inženiring organizacij in ustanavljali poslovne skupnosti ter ustrezna koordinacijska telesa, prek katerih bo mogoče zagotoviti večjo vključenost te dejavnosti v inovacijske procese in s tem v uresničevanje ciljev naše razvojne politike, njihovo rast, večjo racionalnost, strokovnost in učinkovitost njihovega delovanja tako za naše potrebe, kakor tudi za izvoz naše inovacije.

Nosilca izvršni svet skupščine SR Slovenije in Gospodarska zbornica Slovenije.

14.

Z vključevanjem in povezavo vseh strokovnih zmogljivosti bomo zagotovili spremljanje pogodb o skupnih vlaganjih, licenc, dolgoročne proizvodne kooperacije ter pogodb o poslovno tehničnem sodelovanju s tujino in pri tem zagotovili potrebno informiranje in strokovno pomoč.

Nosilec bo določen v posebnem družbenem dogovoru o skupnih vlaganjih, nakupu patentov in licenc v tujini ter dolgoročni proizvodni kooperaciji s tujino.

15.

Spodbujali bomo mednarodno znanstveno-tehnično sodelovanje ter samoupravno preobrazbo tega področja.

Zagotovili bomo racionalno in programirano uporabo različnih oblik mednarodnega tehničnega sodelovanja a ter njegovega vključevanja v naše inovacijske usmeritve v skladu z družbenimi razvojnimi načrti ter posebnim družbenim dogovorom za to področje.

Nosilci izvršni svet skupščine SR Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije in raziskovalna skupnost Slovenije.

16.

Spodbujali bomo povezovanje vseh členov inovacijskega sistema skozi samoupravne in interesne skupnosti in druge asociacije na področju družbenih dejavnosti in gospodarstva, z medsebojnim sodelovanjem delegatov v samoupravnih organih posameznih členov inovacijskega sistema ter z vključevanjem v dohodkovno soodvisnereprodukcijске celote ter inovacijske projektne skupine.

Nosilki Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije in Zveza sindikatov Slovenije.

IV. FINANCIRANJE IN DOHODKOVNI ODNOSI

17.

Spodbujali bomo formiranje sredstev za raziskave, množične inventivne dejavnosti in inovacije v vsaki organizaciji združenega dela, formiranje amortizacije nematerialnih sredstev in formiranja kreditnih virov ustrezne kvalitete za posamezne faze oziroma nosilce inovacijskih procesov.

Za izbrane strateške inovacijske usmeritve bomo zagotovili stabilnost in kontinuiteto pogojev za inovacijsko dejavnost tudi v sporazumih o poslovni politiki poslovnih bank ter v raziskovalni politiki raziskovalne skupnosti Slovenije.

Pri financiranju aplikativnih raziskav bomo uveljavljali princip, da morajo izhajati iz razvojnih usmeritev samoupravnih planov organizacij združenega dela ter družbenih planov in da imajo zagotovljeno sofinanciranje potencialnih uporabnikov.

Zavzemali se bomo za ustrezno financiranje razvoja domačih invencij ter njihovega procesa v uporabo, da bi ponudbe domačih inovacij izenačevali s ponudbami tujih inovacij.

18.

Da bi tudi evidenčno uveljavljali princip združevanja dela in sredstev v okviru inovacijskih procesov ter princip dohodkovne soodvisnosti vseh udeležencev od rezultatov združenega dela, bomo vsebinsko opredelili zajemanje stroškov in gospodarskih učinkov ter dali veznim organom predloge za ločeno in poenoteno knjigovodsko spremljanje stroškov in gospodarskih učinkov inovacijskih procesov.

Nosilca izvršni svet skupščine SR Slovenije in raziskovalna skupnost Slovenije.

19.

Dajali bomo predloge za selektivno in stimulatívno carinsko oziroma davčno politiko do vlaganj in dohodka iz inovacijskih procesov, pri čemer bo treba dati ugodnejše pogoje inovacijam, ki temeljijo pretežno na domačem znanju in opremi.

Nosilec izvršni svet skupščine SR Slovenije.

V. KADROVSKA POLITIKA

20.

V skladu z dogovorjenimi razvojnimi usmeritvami na osnovi samoupravnih planov organizacij združenega dela in samoupravnih interesnih skupnosti bomo uveljavljali takšno izobraževalno in kadrovsko politiko, ki bosta zagotavljali ustrezno kadrovsko zasedenost celotnega inovacijskega sistema.

Nosilki izobraževalna skupnost Slovenije in Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije.

21.

Prizadevali si bomo za kontinuirano in programirano usmerjanje kadrov za potrebe razvoja in za njihovo nenehno strokovno rast, za pretok strokovnih kadrov med različnimi sferami združenega dela ter za sodelovanje strokovnjakov iz prakse v izobraževalnih procesih.

Nosilka izobraževalna skupnost Slovenije.

22.

Prizadevali si bomo za koordinirano in usmerjeno sodelovanje na posvetih, kongresih in konferencah predvsem tistih kadrov, ki so nosilci dela v usmerjenih inovacijskih procesih, ter kadrov, ki lahko pridobljeno znanje in informacije širše distribuirajo.

Nosilka raziskovalna skupnost Slovenije.

23.

Organizirali bomo načrtno usposabljanje kadrov, predvsem raziskovalnih, ki bo omogočalo hiter, učinkovit in ustvarjalen prenos znanja in tehnologije ter izpeljavo inovacijskih procesov na njihovi osnovi. Temu primerno bomo prilagodili programe izobraževanja, organizirali dopolnilno izobraževanje in stalno strokovno izpopolnjevanje.

Nosilci raziskovalna skupnost Slovenije, izobraževalna skupnost Slovenije in Gospodarska zbornica Slovenije.

24.

V vse oblike izobraževanja bomo vključevali pouk o družbeni vlogi novega znanja, tehničnega napredka, inovacij in industrijske lastnine ter organizirali dopolnilno in specialistično izobraževanje na tem področju.

Nosilci izobraževalna skupnost Slovenije, raziskovalna skupnost Slovenije in Zveza sindikatov Slovenije.

25.

Spodbujali bomo razvijanje strokovnih in ustvarjalnih sposobnosti slehernega delovnega človeka za soustvarjanje inovacij v procesu enostavne in razširjene reprodukcije z dopolnilnim izobraževanjem, z izobraževanjem na delovnem mestu, s formiranjem kadrov za organiziranje in vodenje množične inventivne dejavnosti, podpiranjem dejavnosti strokovnih društev in društev za tehnično kulturo, podpiranjem aktivov izumiteljev, z organiziranjem tekmovanj ipd.

Nosilci raziskovalna skupnost Slovenije, Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije in Zveza sindikatov Slovenije.

26.

Prizadevali si bomo vključiti čim več novega znanja v proizvodno delo. V ta namen bomo usmerjali mlade kadre z visokošolsko izobrazbo v proizvodne organizacije združenega dela ter oblikovali in koordinirali samoupravne sporazume o merilih za razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke tako, da bo delo v proizvodnih panogah zanje stimulatívno.

Nosilka Zveza sindikatov Slovenije.

27.

Uveljavljali bomo moralno in materialno motivacijo in stimulacijo ter ustrezno vrednotenje dela strokovnih kadrov, ki prevzamejo strokovno odgovornost in tveganje za izpeljavo inovacijskih projektov, ki temelji pretežno na domačem trgu ter zagotavljali ustrezno vlogo teh kadrov pri sprejemanju poslovnih odločitev.

Zveza sindikatov Slovenije bo dala iniciativo za vnašanje ustreznih meril v samoupravne sporazume o ustvarjanju in delitvi dohodka in osebnih dohodkov.

VI. INFORMACIJSKA BAZA IN INFORMACIJSKI TOKOVI

28.

Skrbeli bomo za učinkovito delovanje strokovnih knjižnic ter za usklajeno nabavljanje literature in drugih informacijskih virov ter si prizadevali za vzpostavitev enotnega informacijskega sistema, tako da bodo vse bistvene informacije dostopne vsem interesentom ter da bo zagotovljen hiter, selektiven in učinkovit pretok informacij v prakso.

Nosilki raziskovalna skupnost Slovenije in izobraževalna skupnost Slovenije.

29.

Formirali bomo povezano omrežje za dokumentacijsko-informacijsko dejavnost, posebej za patentne informacije (patentoteke).

Nosilka raziskovalna skupnost Slovenije.

30.

Organizirali bomo centralno evidentiranje in selektivno obveščanje zainteresiranih o strokovnih gradivih, ki so dostopna prek mednarodnega znanstvenega tehničnega sodelovanja, bodisi iz udeležbe naših kadrov na mednarodnih posvetih, kongresih ipd., bodisi prek našega sodelovanja v mednarodnih organizacijah in združenjih.

Nosilca izvršni svet skupščine SR Slovenije in raziskovalna skupnost Slovenije.

31.

Spodbujali bomo medsebojno informiranje in zagotavljali dostopnost podatkov ter skupno uporabo virov podatkov za ključne inovacijske projekte ter dolgoročne strateške usmeritve domače inovacije.

Nosilka Gospodarska zbornica Slovenije.

32.

Uveljavljali bomo centralno evidentiranje in enotno statistično spremljanje domačih inovacijskih potencialov od raziskovalnih kadrov, raziskovalnih dosežkov do tehnoloških linij in potrebne opreme.

Nosilca raziskovalna skupnost Slovenije in izvršni svet skupščine SR Slovenije.

33.

Organizirali bomo vključevanje naših diplomatskih in gospodarskih predstavnikov v tujini v sisteme za zbiranje in distribuiranje informacij o stanju in razvoju svetovnega tržišča, novih izdelkov, tehnologij, konkurenčne proizvodnje ipd. ter za promocijo naših inovacij v tujini.

Nosilca izvršni svet skupščine SR Slovenije in Gospodarska zbornica Slovenije.

34.

Vključevali bomo sredstva javnega obveščanja v informiranje in popularizacijo pomena inovacij v razvoju naše družbe, dosežkov domačih strokovnjakov, novih domačih proizvodov itn.

Nosilka Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije.

VII. RAZISKOVALNA OPREMA

35.

Organizirali bomo koordinirano nabavo in uporabo raziskovalne opreme, tako laboratorijske kakor tudi opreme za pilotsko proizvodnjo, in medsebojno omogočali izvedbo poskusov na industrijskih napravah.

Nosilca raziskovalna skupnost Slovenije in izvršni svet skupščine SR Slovenije.

VIII. ZAŠČITA INOVACIJSKIH DOSEŽKOV

36.

Spodbujali in ustvarjali bomo pogoje za ustrezno zaščito domačih invencij: izumov, tehničnih—organizacijskih in poslovnih izboljšav ter know—how in njihovega komercialnega plasmaja, doma in v tujini.

Nosilki Gospodarska zbornica Slovenije in raziskovalna skupnost Slovenije.

37.

Spodbujali bomo uveljavitev lastnih patentov, lastnega know—how, lastnih vzorcev in modelov, domačih blagovnih znamk in geografskih označb porekla ter se izogibali restriktivnim omejitvam v slučajih potrebnega nakupa tuje inovacije, na strateških razvojnih usmeritvah, kjer si kot dolgoročni cilj zastavljamo enakopravno vključevanje v mednarodno delitev dela.

Nosilki Gospodarska zbornica Slovenije in raziskovalna skupnost Slovenije.

38.

Spodbujali bomo uveljavljanje kolektivnih znamk ter znakov kvalitete po posameznih gospodarskih vejah ter za celotno slovensko gospodarstvo.

Nosilka Gospodarska zbornica Slovenije.

IX. IZVAJANJE DRUŽBENEGA DOGOVORA

39.

Udeleženci tega dogovora se zavezujejo, da bomo na temelju njegovih, izhodišč za uresničitev vseh posameznih določil dogovora vsak za svoje področje delovanja pripravili konkretne programe svoje aktivnosti in zadolžitev ter jih medsebojno vsebinsko in rokovno uskladili.

40.

Udeleženci družbenega dogovora bomo dajali iniciative, da se osnovne inovacijske kriterije, osnove inovacijske politike in uvoza tuje inovacije ter usklajevanje pri nastopanju na tujih tržiščih samoupravno obravnava v vsej državi in da se v medrepubliškem sodelovanju vzpostavi enoten samoupravni sistem za delovanje na teh področjih.

41.

Udeleženci bomo za izvajanje tega dogovora ustanovili koordinacijsko telo ter določili njegov sedež pri enem izmed podpisnikov.

42.

Vsak udeleženec bo za uresničevanje tega dogovora zadolžil ustrezní organ ter vsaj enkrat letno poročal koordinacijskemu odboru o uresničevanju dogovora na svojem področju.

Koordinacijski odbor enkrat letno poroča podpisnikom o uresničevanju družbenega dogovora.

X. KONČNE DOLOČBE

43.

K družbenemu dogovoru lahko pristopijo poleg začetnih udeležencev tudi druge organizacije.

44.

Družbeni dogovor je sprejet in prične veljati, ko ga podpisajo pooblaščenki predstavniki udeležencev.

Ta družbeni dogovor so podpisali: Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije 19. 8. 1976, Zveza sindikatov Slovenije 11. 8. 1976, izvršni svet skupščine SR Slovenije 19. 8. 1976, raziskovalna skupnost Slovenije 11. 8. 1976, izobraževalna skupnost Slovenije 9. 9. 1976 in Gospodarska zbornica Slovenije 11. 8. 1976.